

Perspectiefnota 2015-2018

gemeente
NOORDOOSTPOLDER

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voor het eerst in de geschiedenis van Noordoostpolder ligt een Perspectiefnota voor. De Perspectiefnota komt in de plaats van de beleidsplanning en beschrijft ontwikkelingen die gevolgen hebben voor de toekomst van Noordoostpolder en brengt de eventuele financiële consequenties in beeld. Deze nota is daarmee één van de belangrijkste documenten in het jaar. De kaders en uitgangspunten uit deze nota vormen de basis voor de nieuwe meerjarenbegroting 2015-2018.

De kracht van Noordoostpolder, dat is de titel van het coalitieakkoord. Uit de nu voorliggende perspectiefnota blijkt dat we die kracht werkelijk nodig hebben de komende jaren. Om de juiste keuzes te maken, en een prettige gemeente te blijven om te wonen, werken en recreëren.

Over de noodzaak tot bezuinigen zijn we al intensief in gesprek met u. Voor 2015 zoeken we maatregelen binnen de huidige manier van werken. Voor de jaren daarna gaan we, met u en de samenleving, op zoek naar het beste scenario voor Noordoostpolder. Ongetwijfeld zal dat het belangrijkste onderwerp zijn in de Perspectiefnota die u volgend jaar voorgelegd krijgt.

Wij gaan graag met u in debat over de voorstellen die we in de Perspectiefnota doen, zodat we samen de beste koers bepalen.

Het college,

Emmeloord, 29 juli 2014

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief.....	2
Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	4
1.1 De knoppen van de gemeentefinanciën	4
1.2 Hoe is de perspectiefnota opgebouwd?.....	5
2. Financiële startpositie	6
2.1 Structurele middelen	6
2.2 Incidentele middelen	8
2.3 Risico's	9
3. Inhoudelijk perspectief.....	10
3.1 Programma 1: Fysieke leefomgeving	10
3.2 Programma 2: Sociale leefbaarheid	13
3.3 Programma 3: Economische ontwikkeling.....	16
3.4 Programma 4: Besturen en dienstverlening	17
3.5 Programma 5: Financiën	19
4. Financieel perspectief	23
4.1 Programmabegroting 2015-2018.....	23
4.2 Vrije ruimte Reserve Beleidsplan	24
4.3 Risico's	24
Bijlage 1 – De knoppen van de gemeentefinanciën	25
Bijlage 2 – Statusverkenning Reserves	29
Bijlage 3 – Analyse Reserves	43
Bijlage 4 – Begrotingsrichtlijnen	45
Bijlage 5 – Bezuinigingsvoorstel fase Iva	46
Bijlage 6 – Risicoparagraaf	47
7.1 Inleiding	47
7.2 Risico-inventarisatie	47
7.3 Samenvatting risicoparagraaf	49

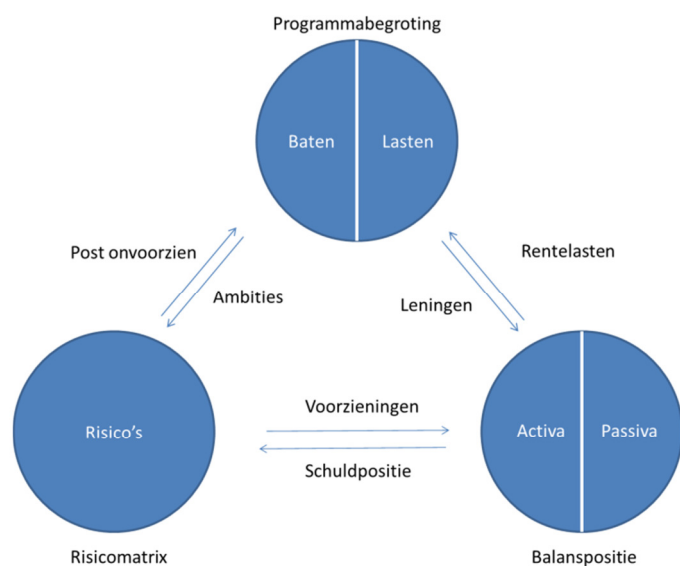
1. Inleiding

De Perspectiefnota is een kaderstellend document, dat ten doel heeft inzicht te geven in ontwikkelingen die we de komende jaren op de gemeente zien afkomen, de keuzes die daarbij te maken zijn en de betekenis hiervan voor de gemeentefinanciën. De Perspectiefnota geeft daarmee richting aan de begroting 2015-2018. De meerjarenbegroting krijgt u in november van dit jaar voorgelegd.

1.1 De knoppen van de gemeentefinanciën

Het is goed om te beseffen dat "de begroting" bestaat uit een beleidsbegroting, met een programmaplan en paragrafen en een financiële begroting. De financiële begroting is een samenhangend geheel is van verschillende in elkaar grijpende onderdelen. Elk onderdeel is beïnvloedbaar, maar heeft ook weer zijn invloed op het totaal:

- **Structureel:** De structurele inkomsten (baten) en uitgaven (lasten) van de gemeente zijn opgenomen in een programmabegroting. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de inkomsten uit het Gemeentefonds en OZB-heffingen en de uitgaven voor sport, zorg, beheer en onderhoud.
- **Incidenteel:** Naast de structurele baten en lasten, doet de gemeente ook eenmalige investeringen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het aanleggen van een brug of de vervanging van de riolering.
- **Risico's:** Er kunnen zich natuurlijk altijd onvoorziene omstandigheden voordoen, die een effect kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente. Deze risico's worden zoveel mogelijk expliciet gemaakt door ze te kwantificeren aan de hand van een bepaling van een effect en kans.

Een nadere toelichting op de werking van de gemeentefinanciën en de verschillende onderdelen daarbinnen is te vinden in bijlage 1.

1.2 Hoe is de perspectiefnota opgebouwd?

De Perspectiefnota is een kaderstellend document, dat ten doel heeft inzicht te geven in ontwikkelingen die we de komende jaren op de gemeente zien afkomen, de keuzes die daarbij te maken zijn en de betekenis hiervan voor de gemeentefinanciën. De Perspectiefnota geeft daarmee richting aan de begroting 2015-2019 en inzicht in de gevolgen voor de baten en lasten.

In hoofdstuk 2 wordt gestart met de financiële startpositie: wat is de actuele stand van de gemeentefinanciën op het moment van opstellen van deze Perspectiefnota?

Vervolgens hebben we in hoofdstuk 3 per programma van de begroting de verwachte ontwikkelingen geschetst en deze vertaald naar de consequenties voor zowel de structurele middelen, incidentele middelen en de risico's.

Hoofdstuk 4 schetst wat dit in totaliteit betekent voor het financiële perspectief van Noordoostpolder. Hierbij is ook gekeken naar te treffen maatregelen om het financiële perspectief te verbeteren.

2. Financiële startpositie

De geschetste ontwikkelingen in deze nota zullen in sommige gevallen financiële consequenties hebben. In dit hoofdstuk wordt de financiële startpositie geschetst voor zowel de programmabegroting (structurele middelen) als de reserves (incidentele middelen). Er wordt ingegaan op een aantal autonome ontwikkelingen sinds de vastgestelde programmabegroting 2014-2017 die hierop van invloed zijn.

2.1 Structurele middelen

Programmabegroting 2014 - 2017

De in november 2013 vastgestelde programmabegroting 2014-2017 was financieel sluitend. Dit is echter in de wetenschap dat het om een momentopname gaat en er was op dat moment al nieuwe informatie bekend die op een later moment verwerkt zou worden als een wijziging op de begroting. Ultimo december 2013 was bekend dat er een bezuinigingsopgave van ongeveer € 1 mln. structureel voor de jaren 2014 en volgend aan zat te komen.

U wordt periodiek op de hoogte gebracht van de te verwachten rekeningresultaten. Zo ook via de Lenterapportage 2014. Hierin is gemeld dat via incidentele maatregelen het te verwachten tekort 2014 wordt opgeheven. Het te verwachten begrotingstekort –en daarmee de minimale bezuinigingsopgave- voor de jaren 2015 – 2018 kwam hiermee uit op:

Tabel 2.1 Verwacht begrotingsresultaat 2014 – 2018 ultimo december 2013

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Vertrekpunt mei 2014	-1.082.208	-1.076.522	-853.420	-1.065.498

*) Het minteken voor de bedragen geeft aan dat het saldo van alle baten en alle lasten negatief is, dus een tekort.

Coalitieakkoord

Op 8 mei werd het nieuwe coalitieakkoord "De kracht van Noordoostpolder" gepresenteerd. Onderstaand de belangrijkste uitgangspunten ten aanzien van het financiële perspectief:

- Ruimte voor nieuw beleid kan alleen gevonden worden door meevallers of door te bezuinigen.
- De lokale heffingen en lasten moeten zo veel mogelijk op het huidige niveau blijven; verhoging van de lokale lasten op basis van inflatie kan onderdeel uitmaken van de begroting.

De structurele financiële effecten van het coalitieakkoord zijn in tabel 2.2 weergegeven:

Tabel 2.2 Structurele consequenties coalitieakkoord 2014-2018

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
3D's budgetneutraal invoeren	500.000	500.000	500.000	500.000
Sociale teams implementeren	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000
Ondernemersloket en denktank – ruimte voor groei	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Sport – bijstelling bezuinigingstaakstelling	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
Wethoudersformatie naar 3.9 fte	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Totaal	0	0	0	0

*) Het minteken voor de bedragen geeft de aanwending van het beschikbare budget uit de eerste rij aan.

Dit betekent dat de financiële consequenties van het coalitieakkoord vooral verschuivingen zijn en het netto niet leidt tot een vergroting van het begrotingstekort en daarmee de bezuinigingsopgave zoals in tabel 2.1 (vertrekpunt mei) is weergegeven.

Effecten meicirculaire

Deze meicirculaire wordt aangemerkt als één van de belangrijkste van de afgelopen decennia. Dat komt vooral door de instelling van het deelfonds sociaal domein als gevolg van de 3D-operatie en doordat het Rijk groot onderhoud uitvoert op de verdeling van de Algemene Uitkering:

- De eerste tranche van het **groot onderhoud** is doorgevoerd en laat een negatief effect zien voor de Noordoostpolder dat oploopt naar ongeveer € 200.000 in 2018.
- Daarnaast is er een vermindering doorgevoerd op het **budget WMO**
- Maar de meeste impact heeft het in reële zin niet doorvoeren van **loon- en prijscompensatie** door het Rijk, maar het per saldo doorvoeren van een korting op de algemene uitkering. De richtlijnen voor de programmabegroting 2015-2018 zijn door de raad in juni vastgesteld. Hierin is zowel loon- als prijscompensatie, gebaseerd op toen bekende cijfers van het Centraal Plan Bureau, meegenomen.

Tabel 2.4 Effecten meicirculaire 2014

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Netto- effect mutaties t.o.v. decembercirculaire	57.822	191.511	162.210	208.975
Vermindering budget WMO	36.972	61.789	123.102	123.102
Inflatiepercentage begrotingsuitgangspunten 2,25%	-900.000	-900.000	-900.000	-900.000
Te weinig inflatiecorrectie lonen	-792.000	-792.000	-792.000	-792.000
Totaal	-1.597.206	-1.438.700	-1.406.688	-1.359.923

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de begroting weer.

Inflatie en algemene uitkering; het rijk kent twee methoden om de inflatiecorrectie te verwerken in de algemene uitkering: jaarlijks alleen voor het eerste jaar van de nieuwe programmabegroting of jaarlijks voor alle jaren van de nieuw programmabegroting. Wanneer de inflatie alleen voor het eerste jaar van de algemene uitkering wordt verwerkt, wordt de inflatie voor de uitgaven in de begroting hier op afgestemd. De tweede methode geeft een algemene uitkering weer waarbij de inflatiecorrectie ook wordt doorgetrokken voor de algemene uitkering van alle vier jaren van de nieuwe begroting. Voor een gemeente betekent dat dat zij dan ook de uitgaven aanpast aan de verwachte inflatie voor die jaren. Deze tweede methode is zeer onbetrouwbaar en bewerkelijk. Gemeente Noordoostpolder werkt met de eerste methode.

Startpositie Programmabegroting 2015-2018

De meerjarenbegroting moet sluitend zijn. De hiervoor beschreven financiële effecten van de meicirculaire betekenen een gewijzigd vertrekpunt voor de programmabegroting 2015 en tegelijkertijd een gewijzigde bezuinigingstaakstelling.

Tabel 2.5 Financiële startpositie Programmabegroting 2015-2018

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Vertrekpunt mei 2014	-1.082.208	-1.076.522	-853.420	-1.065.498
Coalitieakkoord 2014-2018	0	0	0	0
Effecten meicirculaire	-1.597.206	-1.438.700	-1.406.688	-1.359.923
Financieel vertrekpunt voor begroting 2015 -2018	-2.679.414	-2.515.222	-2.260.108	-2.425.421

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de begroting weer. In dit staatje een vertrekpunt met een tekort, een negatief effect uit de meicirculaire en ten slotte het totaal negatieve saldo van alle lasten en baten: het verwachte begrotingstekort per jaar.

2.2 Incidentele middelen

De reserves vormen het eigen vermogen van Noordoostpolder en zijn zichtbaar op de balans. Reserves kunnen een bufferfunctie hebben om toekomstige tegenvallers en/of verliezen op te vangen en zodoende de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen. Het instellen, opheffen, vrijvallen, toevoegen, onttrekken en aanhouden van reserves raakt het budgetrecht van de gemeenteraad. Een reserve kan ook een bestedings-, inkomens- en financieringsfunctie hebben. De Reserve Beleidsplan is een reserve waar in het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve wordt ondergebracht en waarmee lasten voor incidentele doelstellingen worden gedekt. De stand van de Reserve beleidsplan geeft voor een deel weer welk bedrag nodig is om lasten te dekken van incidentele doelstellingen waartoe u als gemeenteraad heeft besloten en voor een ander deel de vrije ruimte, waarover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden. De vrije ruimte wordt jaarlijks na het opstellen van de jaarrekening vastgesteld en gepresenteerd in voorheen de beleidsplanning en nu in deze perspectiefnota.

Stand per 1 juli 2014

In bijlage 2 is een gedetailleerde statusverkenning van de reserves opgenomen. Per reserve is de stand en opbouw per 1 januari 2014 (= 31 december 2013) uit de jaarrekening opgenomen, die vervolgens is geactualiseerd voor raadsbesluiten die daarna genomen zijn tot en met de junivergadering van 2014.

Coalitieakkoord

De incidentele effecten van het coalitieakkoord 2014-2018 zijn in tabel 2.6 weergegeven.

Tabel 2.3 Incidentele consequenties coalitieakkoord 2014-2018

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Frichtiekosten verzelfstandiging Cultuurbedrijf	-500.000			
Onderzoek individuele mobiliteit dorpen - Emmeloord		-50.000		
Gebiedspromotie en educatie 100 jaar Zuiderzeewet				-25.000
Totaal	-500.000	-50.000	0	-25.000

*) Het minteken voor de bedragen geeft aan dat deze bedragen een verlagend effect hebben op het vrij aanwendbare deel van de reserve beleidsplan.

Statusverkenning Reserves

In bijlage 3 treft u de resultaten aan van de beoordeling van alle reserves. Een bedrag van € 1.181.795 kan vrijvallen en worden ingezet voor dekking van lasten van incidenteel beleid.

De financiële startpositie met betrekking tot de incidentele middelen is in onderstaand overzicht gebaseerd op de nu bekende vrije ruimte in de reserve beleidsplan incl. het voorstel van vrijval (€ 1.181.795).

Startpositie Reserve Beleidsplan

In tabel 2.7 is de startpositie van de vrij aanwendbare ruimte binnen de Reserve Beleidsplan weergegeven. Hierin is het effect van het coalitieakkoord en de vrijval van middelen naar aanleiding van de statusverkenning van de bestemmingsreserves zoals die in deze nota is opgenomen, reeds verwerkt.

Tabel 2.7 Financiële startpositie incidentele middelen (Reserve Beleidsplan)

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Financiële startpositie	4.946.119	4.946.119	4.946.119	4.946.119

2.3 Risico's

In paragraaf 2.4 is al geschetst dat reserves een bufferfunctie kunnen hebben om toekomstige tegenvallers en/of verliezen op te vangen en zodoende de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen. Op basis van een geactualiseerd overzicht van geschetste risico's in deze nota kan beoordeeld worden of de financiële gevolgen bij manifestatie van risico's opgevangen kunnen worden binnen de Algemene Reserve of dat hiervoor een beroep moet worden gedaan op overige reserves.

3. Inhoudelijk perspectief

Deze Perspectiefnota beschrijft een aantal ontwikkelingen die we de komende jaren voorzien in de Noordoostpolder, die onder andere financiële consequenties hebben. De afspraken uit het coalitieakkoord zijn leidend geweest bij de financiële keuzes. Soms zijn er onvermijdelijke ontwikkelingen en/of zijn er keuzes in beleid te maken.

In de navolgende paragrafen zijn deze ontwikkelingen en keuzes per programma beschreven. Per programma is een aantal onderwerpen benoemd, en is vervolgens per onderwerp aangegeven:

- Wat de relatie is met de strategische raadsagenda?
- Wat de relatie is met het coalitieakkoord?
- Welke ontwikkelingen we de komende jaren voorzien?
- Wat de te verwachten financiële consequenties hiervan zijn?

3.1 Programma 1: Fysieke leefomgeving

Politiek-bestuurlijk kader

Strategische raadsagenda		
Onderwerp	Beleidsfase	Planning
Stadshart Emmeloord	Uitvoering	2014
Voorzieningendebat	Oriëntatie	2015-2016
Integraal veiligheidsbeleid	Evaluatie	2016
Grondbeleid	Evaluatie	2017

Leidende thema's coalitieakkoord	
Ruimte voor groei	In Noordoostpolder kun je prettig wonen. Wij zorgen dat dit zo blijft, door zorgvuldig na te denken over nieuwe ontwikkelingen. Op dit moment worden grote projecten uitgevoerd, zoals Wellerwaard, Emmelhage en Nagele. Wij willen deze projecten goed afronden.
Vitale samenleving	Noordoostpolder is een bijzonder gebied. Emmeloord en de 10 dorpen zijn in de jaren vijftig gebouwd en door de inwoners (h)echte gemeenschappen geworden. Inmiddels heeft de polder een rijk verenigingsleven en iedere plaats zijn eigen sfeer en karakteristieken. Dat is iets om trots op te zijn en te koesteren.

Ontwikkelingen

Vernieuwing van binnenuit

De polderstructuur is nu ruim 60 jaar oud. Oudere woningen, buurten en wijken raken fysiek versleten en comfort, uitstraling, identiteit en energieprestaties laten te wensen over. Specifiek in de dorpen leidt afname van draagvlak voor voorzieningen tot de noodzaak om te bundelen en om dorpscentra te vernieuwen. Om te voorkomen dat de leefbaarheid in de dorpen en de wijken onder druk komt te staan, worden er plannen gemaakt voor vernieuwing. De komende 15 jaar ligt de nadruk op **vernieuwing van het bestaande**:

- Elk dorp heeft haar eigen dorpsvisie opgesteld. Deze visies vormen de basis voor de **ontwikkelperspectieven** in de dorpen. Samen met de partners, waaronder Mercatus, maken we daarin afspraken over wie waar welke rol vervult en wie wat financiert.
- Wanneer een vernieuwing een niet sluitende exploitatie met zich meebrengt, zijn er **herstructureringsgelden** gereserveerd om het tekort aan te kunnen vullen. Het is nog niet zeker of deze middelen toereikend zijn voor de totale vernieuwingsopgave.
- Speciale aandacht gaat uit naar de zogenaamde **Centrumschil**, de woonwijken rond het Stadshart van Emmeloord. Dit gebied wordt geconfronteerd met grootschalige ontwikkelingen die (ook nu al) leiden tot lege plekken in de stad.
- **Nagele** staat aan de vooravond van grote vernieuwingen. De volgende stap in het vernieuwingsproces wordt gemaakt door het UitvoeringsLab Nagele. Met het UitvoeringsLab trekken de gemeente en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed tussen 2013-2015 samen op. Er is een projectplan en ontwikkelperspectief opgesteld, dat de goedkeuring heeft gekregen van de gemeenteraad en er is extra geld beschikbaar gesteld als cofinanciering.

Herbezinning op de ontwikkelende rol van de gemeente

De financiële en economische crisis sinds 2008 hebben hun uitwerking op de woning- en bedrijvenmarkt van de Noordoostpolder gehad. De verkoop van grond is sinds 2008 gedaald van €16,9 miljoen in 2008 naar € 1,6 miljoen in 2013. Hoewel de grondverkoop zich lijken te verbeteren, is het niet de verwachting dat ze op het oude niveau terugkeren. De daling van de **grondverkoop** heeft direct financiële gevolgen voor het huishoudboekje van de gemeente. Het renteverlies voor de komende jaren blijft aanzienlijk en het treffen van voorzieningen is noodzakelijk gebleken. Een herbezinning op de **rol van de gemeente als ontwikkelaar** is daarom aan de orde. De focus komt daarmee meer te liggen op het benutten van de bestaande omgeving en het ontwikkelen gericht op de eigen groei.

Overige ontwikkelingen met financiële consequenties

- Per 1 januari 2015 treedt naar verwachting de gewijzigde Wet algemeen bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking. Deze wet legt kwaliteitscriteria op aan onder andere de gemeente. Om te kunnen voldoen aan deze kwaliteitscriteria, bestaat het voornemen een netwerkorganisatie te vormen met de gemeenten in Flevoland en de Gooi- en Vechtstreek. Medewerkers moeten getraind worden om aan die kwaliteitscriteria te voldoen. Daar is incidenteel geld voor nodig.
- De verwachting is dat vanaf 2014 de economie geleidelijk aantrekt en dat daarmee ook de inkomsten uit leges zullen toenemen.
- Uit het Beleidsplan Openbare Ruimte vloeit een actualisatie van het hondenbeleid voort, waarbij we ook voor voorzieningen voor honden willen zorgen. Door het afschaffen van de hondenbelasting moeten hiervoor middelen gevonden worden.
- De Lemsterweg (het noordelijke deel van de route Emmeloord-Lemmer) staat te boek als onveilig. Een reconstructie van de Lemsterweg kan worden overwogen.

- Rondom het winkelcentrum Europalaan is sprake van een onveilige verkeerssituatie en parkeerprobleem. Een structurele oplossing, voldoende parkeercapaciteit en aanpak van het gebied rondom de kruising Scandinaviëlaan/Europalaan is gewenst.
- Een aantal verkeerregelininstallaties zal de komende jaren moeten worden vervangen, omdat er geen vervangende onderdelen meer worden geproduceerd.
- Met de komst van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is het noodzakelijk om jaarlijks luchtfoto's en cyclorama's te laten maken. Dit gebeurde nu één keer per drie jaar met incidentele middelen.
- Als gevolg van een wijziging in de tariefdifferentiatie van de waterschapslasten, zijn de kosten voor de gemeente structureel hoger.
- De provincie heeft een nieuw programma in ontwikkeling voor de besteding van POP3-middelen. Willen we hier gebruik van maken, dan moeten we hiervoor cofinanciering reserveren. De exacte invulling en omvang van het programma zal de komende periode nader in beeld worden gebracht.
- De huidige vloeistofdichte verharding van het Gemeentelijk Afval scheidingsstation (GAS) aan de Montageweg voldoet niet meer aan de wettelijke eisen. Er moet in 2015 een nieuwe vloeistofdichte verharding worden aangebracht. De kosten hiervoor zijn € 400.000. De structurele lasten van deze investering worden gedekt uit de afvalstoffenheffing.

Vertaling naar het Financieel perspectief

Consequenties voor Structurele middelen

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Fasering parkeervoorzieningen Stadshart	125.000			
VTH, kwaliteitsinvestering	-64.000			
VTH, leges bouwen	200.000	200.000	200.000	200.000
Luchtfoto's cyclorama's en mutatiesignalering		-50.000	-50.000	-50.000
Tariefdifferentiatie waterschapslasten	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
Totaal Programma 1	201.000	90.000	90.000	90.000

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de begroting weer.

Consequenties voor Incidentele middelen

Maatregel	2015	2016	2017	2018	Na 2018
Voorzieningen honden		-30.000			
Reconstructie Lemsterweg	PM	PM			
Verkeerssituatie Europalaan	-400.000				
Vervanging verkeerregelininstallaties		-190.000	-200.000		
Luchtfoto's, cyclorama's en mutatiesignalering	-16.000				
Cofinanciering POP3	PM	PM	PM	PM	PM
Totaal Programma 1	-416.000	-220.000	-200.000		

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de vrije ruimte van de reserve beleidsplan weer.

Risico's

- Het is nog niet zeker of de gereserveerde herstructureringsgelden toereikend zijn voor de totale vernieuwingsopgave. Hier schuilt het risico in dat de beoogde ambitie niet gehaald kan worden of dat op termijn een extra investeringsbedrag nodig is. De ontwikkelperspectieven moeten meer inzicht geven in de totale opgave.
- Voor het Stadshart is een bedrag van € 2,7 miljoen opgenomen in de reserve grondexploitatie en voor € 1 miljoen is een voorziening getroffen. Tezamen met het niet uitvoeren van geplande werkzaamheden indien het project geen doorgang vindt, kan als gevolg van deze maatregelen de boekwaarde worden teruggebracht tot de per begin 2014 getaxeerde marktwaarde van € 4,75 miljoen. Hiermee zijn alle directe financiële risico's van Stadshart Emmeloord gedekt en is de voorziening toereikend.

- Voor de gronden van het project Wellerwaard is een bedrag in de overlopende passiva opgenomen van € 3 miljoen. Het komende jaar voorzien we een herziening van de grondexploitatie, waarbij de inbreng van de grond kan worden gedekt uit de gereserveerde investeringsmiddelen. Dit leidt tot zowel een afname van de boekwaarde van de Wellerwaard en het financiële risico.
- De reserve grondexploitaties bedraagt € 3,7 miljoen. In de bestemming van het rekeningresultaat 2013 is daarnaast een bedrag begrepen van € 0,6 miljoen voor aanvulling op de reserve grondexploitaties. Noordoostpolder heeft bovendien al voor bijna € 21 miljoen aan voorzieningen getroffen. Daarmee zijn de financiële risico's voor de grondexploitaties teruggebracht naar een niveau onder de huidige waardering van de gronden.

3.2 Programma 2: Sociale leefbaarheid

Politiek-bestuurlijk kader

Strategische raadsagenda		
Onderwerp	Beleidsfase	Planning
Cultuurbedrijf/Verzelfstandiging Culturele Zaken	Ontwikkeling	2014
Decentralisaties	Ontwikkeling/Uitvoering	2014
Voorzieningendebat	Oriëntatie	2015-2016
Maatschappelijk vastgoed	Ontwikkeling	2017

Leidende thema's coalitieakkoord	
Zorg voor elkaar	In Noordoostpolder zorgen we voor elkaar: Zorg voor mensen die dat nodig hebben is vooral de verantwoordelijkheid van families en sociale netwerken. De gemeente stimuleert en steunt die betrokkenheid. Met maatwerk en een veerkrachtig vangnet. Dat doen we zorgvuldig en zorgzaam, maar niet betuttelend.
Iedereen aan het werk	Het hebben van betaald werk is voor een groot deel van onze inwoners belangrijk. Het geeft naast voldoening ook een inkomen, om aan hun financiële verplichtingen, behoeften en wensen te kunnen voldoen. Daarom zetten wij erop in dat onze inwoners in hun eigen inkomen kunnen voorzien.
Vitale samenleving	Noordoostpolder is een bijzonder gebied. Emmeloord en de 10 dorpen zijn in de jaren vijftig gebouwd en door de inwoners (h)echte gemeenschappen geworden. Inmiddels heeft de polder een rijk verenigingsleven en iedere plaats zijn eigen sfeer en karakteristieken. Dat is iets om trots op te zijn en te koesteren.

Ontwikkelingen

Voorzieningen: vraag en aanbod in evenwicht brengen

Binnen de gemeente Noordoostpolder is een ruim aanbod van maatschappelijke accommodaties aanwezig. Deze accommodaties maken het (mede) mogelijk dat vele activiteiten op het gebied van onderwijs, welzijn, zorg, cultuur en sport kunnen plaatsvinden. Net als bijna alle andere gemeenten in Nederland staat de gemeente Noordoostpolder voor een 'vastgoeddilemma': "Hoe kunnen waardevolle maatschappelijke activiteiten structureel op een adequate wijze gehuisvest blijven, ondanks een veroudering van het bestand en oplopende kosten?":

- Per 1 januari wordt het **onderhoudsbudget voor het primair en speciaal (voortgezet) onderwijs** door het rijk overgeheveld van de gemeente naar de schoolbesturen. Naar verwachting leidt de wetswijziging voor de gemeente Noordoostpolder tot een structurele afname van het gemeentefonds tussen € 625.000 en € 700.000 vanaf 2015. Deze afname zal binnen het Programma Onderwijshuisvesting moeten worden opgevangen.
- Voor het **voortgezet onderwijs in Emmeloord** zijn zowel huisvestelijke als organisatorische maatregelen nodig. Voor aanpassingen in de huisvesting van het voortgezet onderwijs is rekening gehouden met een bedrag van € 3 miljoen.
- Het is rijksbeleid om **onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzalen en voor- en vroegschoolse educatie (vve)** meer op elkaar af te stemmen. Uitgangspunt is dat het stroomlijnen van de voorschoolse voorzieningen wordt gefinancierd uit bestaande middelen. Tegelijk zien we een afname van het aantal peuters in het reguliere peuterspeelzaalwerk en VVE. Gewerkt wordt aan een toekomst bestendig scenario waarbij de continuïteit van in ieder geval VVE gewaarborgd is.
- In 2011 is de Nota **Kindcentra** aangenomen met als uitvloeisel dat samenwerkingsovereenkomsten voor vier pilots getekend zijn. Ter stimulering van deze ontwikkeling kan het nodig zijn dat de gemeente op enig moment bijdraagt in kosten voor het aanjagen van de samenwerking.
- Uit een recente behoeftebepaling blijkt dat de gemeente Noordoostpolder een overschot heeft aan **sportaccommodaties**. Vanaf 2015 worden daarom buitensportaccommodaties onttrokken aan het beheer en onderhoud van de gemeente en verenigingen krijgen de kans dit over te nemen. De **sporthallen en gymzalen** in de dorpen hebben te maken met leegstand. Voor 2017 moet nog een structurele besparing van € 45.000 op het totale sportbudget (inclusief de verlaging uit het collegeakkoord) worden gevonden. Wij verwachten deze besparing te kunnen realiseren.
- De realisatie van een **Cultuurbedrijf** volgens de voorkeursvariant kan volgens huidige inschatting structureel kostenneutraal inclusief het doorvoeren van de opgelegde bezuinigingstaakstellingen fase I tot en met III, ad € 278.000. De incidentele kosten voor investeringen, procesbegeleiding en frictiekosten bedragen naar verwachting € 500.000. Dit is al meegenomen bij de financiële consequenties van het coalitieakkoord. Indien besloten wordt tot verzelfstandig zal wel een bedrag van € 232.000 aan overhead achterblijven. Dit bedrag vormt een extra taakstelling voor de kosten voor de bestuursdienst.

Krachtig Noordoostpolder: nieuwe taken met minder geld

Met de decentralisatie van de jeugdzorg, de invoering van de Wmo 2015 en de invoering van de Participatiewet krijgen gemeenten er veel nieuwe taken en verantwoordelijkheden bij in het sociaal domein. Op dit moment is het uitgangspunt de nieuwe en bestaande taken in het sociaal domein vanaf 2015 budgetneutraal uit te voeren.

- Het uitvoeren van de **Fraudewet** vraagt extra formatie en brengt extra kosten met zich mee. Voor de jaren 2013 en 2014 is er incidenteel budget vrij gemaakt. In 2014 wordt bezien hoe deze formatie structureel kan worden ingevuld binnen beschikbare middelen.
- In 2013 is het uitvoeringsplan werkgeversbenadering 2013-2015 vastgesteld, afgeleid uit het Sociaal Economisch Beleidsplan. Voor de uitvoering van de **werkgeversbenadering** is incidenteel € 200.000 beschikbaar gesteld. De uitvoering vraagt echter om structurele formatie. De werkgeversbenadering zal vanaf medio 2014 onderdeel gaan uitmaken van de Werkcorporatie.
- Met de voorgenomen herziening van de Wwb komt onder andere de mogelijkheid te vervallen om **categoriale bijzonder bijstand** te verstrekken. Dit houdt in dat de juridische basis van de bestaande Meedoen-regelingen gezocht moet worden in de Gemeentewet en/of de Wmo.

Voor deze doelgroep blijft de individuele bijzondere bijstand een mogelijkheid voor het verstrekken van een financiële tegemoetkoming. De inkomensgrens voor alle Meedoen-regelingen en bijzondere bijstand blijft gehandhaafd op 110% van het sociaal minimum

- Het accent bij **schuldhulpverlening** wordt meer dan in het verleden gelegd op vroegsignalering en voorkoming van recidive van problematische schulden. Hiervoor zullen extra middelen nodig zijn die geraamd worden op € 60.000. Bij verruiming van de inkomensgrens is een stijging van de uitgaven niet te voorkomen.

Overige ontwikkelingen met financiële consequenties

- De personele en financiële consequenties van de wijzigingen in het **Passend onderwijs** en leerlingenvervoer voor de gemeente zijn nog onduidelijk.
- De raad heeft besloten om in 2015 € 150.000 te bezuinigen op het leerlingenvervoer. Dit wordt ingevuld via Mee op weg.
- Het huidig uitvoeringsprogramma voor **combinatiefunctionarissen** loopt eind 2014 af. Deze was gebaseerd op incidentele financiering en matchingsfinanciering met het Rijk. Het betreft activiteiten in het kader van sport, cultuur en onderwijs en wordt uitgevoerd door sport- en cultuurcoaches. De vraag en de mogelijkheid doen zich voor om deze regeling in 2015 (en verder) te verlengen en te verbreden met een zorgcomponent. Hier komt een apart voorstel voor naar de raad, in deze nota wordt ervan uitgegaan dat de incidentele financiering stopt.
- Ingrijpen is nodig om het **Werelderfgoed Schokland** te behouden. Daarvoor is het nodig dat geïnvesteerd wordt in de ontwikkeling van natte natuur in het Zuidelijk Duingebied. Ook willen we de functie van het gebied als interessant toeristisch-recreatieve bestemming versterken. Het Werelderfgoedcentrum Schokland moet dienen als publiekspatial voor het Werelderfgoed. De vorm waarop de museale functie op Schokland kan worden behouden, wordt mede onderzocht.

Consequenties voor Structurele middelen

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Overhead Verzelfstandiging cultuurbedrijf	-232.000	-232.000	-232.000	-232.000
Totaal Programma 2	-232.000	-232.000	-232.000	-232.000

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de begroting weer. Voor hetzelfde bedrag wordt een taakstelling op de bestuursdienst opgenomen. Netto effect op de begroting is € 0.

Consequenties voor Incidentele middelen

Maatregel	2015	2016	2017	2018	Na 2018
Knelpunten huisvesting VO tlv onderwijshuisvestingsreserve		PM	PM	PM	PM
Werelderfgoed Schokland					
Totaal Programma 2					

Risico's

- De overheveling van het onderhoudsbudget voor het primair onderwijs en speciaal (voortgezet) onderwijs wordt één op één doorvertaald naar de Reserve onderwijshuisvesting.
- Voor aanpassingen aan de huisvesting van het voortgezet onderwijs is rekening gehouden met een bedrag van €3 miljoen. De plannen zoals deze door het Voortgezet onderwijs zijn ingediend gaan uit van een investeringsomvang van € 10 mln. Er is dus sprake van een discrepantie die moet worden verkend en opgelost.

- Kindcentra; onduidelijk is nog of de bedragen ter stimulering ten laste kunnen worden gebracht van het beleidsproduct. Integrale accommodatieafweging moet nog plaatsvinden.
- De situatie rond kinderopvang brengt op twee manieren risico's met zich mee. Wordt er een toekomstvast scenario ontwikkeld door de SPN en houdt het rijk de middelen beschikbaar voor VVE na 2016?
- Het is onduidelijk of de bezuinigingen op sport allemaal behaald kunnen worden.
- Noordoostpolder bereidt zich al sinds 2013 voor op de decentralisaties en de daarbij inbegrepen bezuinigingsopdracht. Die opdracht is fors, maar uitgangspunt van beleid is budgetneutraliteit. Wat het effect hiervan zal zijn op de maatschappij is op voorhand niet aan te geven. Wel is er een reserve Sociaal Domein om risico's die manifest worden het hoofd te bieden van € 6 miljoen. In het coalitieakkoord is opgenomen dat wanneer dit niet toereikend blijkt te zijn, we de rijksoverheid hierop aanspreken. Wanneer de kwaliteit van de geleverde zorg desondanks op onaanvaardbaar laag niveau komt te liggen, is lastenverzwaring de laatste optie.

3.3 Programma 3: Economische ontwikkeling

Politiek-bestuurlijk kader

Leidende thema's coalitieakkoord	
Iedereen aan het werk	Het hebben van betaald werk is voor een groot deel van onze inwoners belangrijk. Het geeft naast voldoening ook een inkomen, om aan hun financiële verplichtingen, behoeften en wensen te kunnen voldoen. Daarom zetten wij erop in dat onze inwoners in hun eigen inkomen kunnen voorzien.

Ontwikkelingen

- Het vermarkten van Emmeloord als **World Potato City** wordt stap voor stap verder ingevuld met behulp van de provincie en OMFL (Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland). Er worden (bestuurlijke) inspanningen gedaan om internationale contacten te leggen, welke vervolgens door de ondernemers opgepakt kunnen worden onder begeleiding van het Agro-foodcluster. De gemeente faciliteert dit proces.
- Stimuleren van **meedenkende ondernemers** en revitalisering. Doel is om ondernemers nog meer te betrekken bij ontwikkelingen in het gebied en ze mee te laten denken over thema's zoals inkoopbeleid, Buitendijkse Haven en Zuiderzeelijngelden. Daarnaast worden ondernemers ingezet als **ambassadeurs van de gemeente** die helpen om nieuwe bedrijven naar Noordoostpolder te halen als acquisitie. Om dit verder handen en voeten te geven is in het coalitieakkoord structureel €100.000 per jaar opgenomen.
- Het windmolenpark is momenteel in aanbouw. Er wordt ingezet op **spin-off** van het **windmolenpark**, onder andere in de vorm van werkgelegenheid voor onze inwoners. Ook wordt gewerkt aan het tot stand brengen van een bezoekerscentrum.
- **Recreatie en toerisme** nemen in belang toe. Met de Recreatievisie Noordoostpolder 2012-2016 wordt ingezet op groei van deze werkgelegenheid door onder andere promotie, het ontwikkelen van projecten en productontwikkeling.

Consequenties voor Structurele middelen

De geschetste ontwikkelingen hebben ten opzichte van het financiële startpunt vooralsnog geen effect op de Programmabegroting 2015-2019.

Consequenties voor Incidentele middelen

De geschetste ontwikkelingen hebben ten opzichte van het financiële startpunt vooralsnog geen effect op de vrije ruimte binnen de Reserve beleidsplan.

Risico's

Geen consequenties

3.4 Programma 4: Besturen en dienstverlening

Politiek-bestuurlijk kader

Strategische raadsagenda		
Onderwerp	Beleidsfase	Planning
Intergemeentelijke samenwerking	Oriëntatie	2015
Deregulering/ regeldruk	Oriëntatie	2016

Leidende thema's coalitieakkoord	
Bestuursakkoord	Wij zijn een bestuur dat in een open verbinding wil staan met de samenleving, zonder afstand tot onze inwoners. Wij staan voor een overheid die zich dienstbaar opstelt: de gemeente is er voor onze inwoners en bedrijven en niet andersom.
Bestuur en samenleving	De veranderingen in onze samenleving vragen om een krachtig en betrouwbaar bestuur. Inwoners mogen ons daarop aanspreken.

Ontwikkelingen

Zonder samenwerken geen samenleving

Samenwerkingsverbanden worden voor de gemeente steeds belangrijker en met de decentralisaties in zicht op diverse terreinen ook onontkoombaar. Noordoostpolder kent nu (wettelijk voorgeschreven) samenwerkingsverbanden met verschillend karakter voor verschillende doelen en met verschillende redenen. Er wordt steeds intensiever samengewerkt met bijvoorbeeld de gemeente Urk.

- De steeds verdergaande samenwerkingen en de grotere aantallen van samenwerkingspartners vraagt om een sterke visie op dit punt, om met behulp van de ervaringen tot nog toe de kwaliteit van samenwerken verder te verbeteren.

Van generalisten naar specialisten voor betere dienstverlening

Het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening aan burgers en bedrijven blijft in ontwikkeling. Dat is onder meer gericht op snelle, goede en persoonlijke dienstverlening waarbij burgers en ondernemers kunnen kiezen hoe ze contact zoeken met de gemeente: via telefoon, website of persoonlijk contact aan de balie. Steeds meer producten moeten digitaal verkrijgbaar zijn.

- De **digitalisering** van producten, dossiers en processen via het programmaplan Dienstverlening vraagt de komende jaren nog extra inzet. Een deel hiervan kan binnen de bestuursdienst opgevangen worden, maar voor digitalisering van dossiers en procesbegeleiding daarbij is tijdelijke inhuur van expertise noodzakelijk.
- Verdere digitalisering leidt tot specialisatie. Lager geschoolde procesarbeid verdwijnt en de behoefte aan gespecialiseerde functionarissen voor ontwerp en beheer van systemen zal toenemen. De regierol die de gemeente krijgt toebedeeld vraagt bovendien om een behoorlijke inzet op beleidsvorming en contractbeheer.

- Om concurrentievervalsing te voorkomen, moeten overheden zich aan de gedragsregels houden, zoals deze zijn opgenomen in de **Wet Markt en Overheid**. In alle gevallen waar de wet Markt & Overheid nieuwe activiteiten en of nieuwe entiteiten van gemeente Noordoostpolder worden geraakt, vindt vooraf een toetsing plaats in het kader van de wet Markt en Overheid in combinatie met de wet Vennootschapsbelasting overheidsorganisaties (Vpb).

Overige ontwikkelingen met financiële consequenties

- Het personeelsbestand is de afgelopen periode door de bezuinigingen op de bestuursdienst aanzienlijk gekrompen en verouderd als gevolg van de vergrijzing. Dat betekent dat we de komende jaren in moeten gaan zetten op **duurzame inzetbaarheid** van ons personeel. De lasten worden betaald uit de reguliere begroting. Dit houdt in dat de druk op de budgetten voor de bestuursdienst verder wordt vergroot en de doelstellingen om de taakstellingen te behalen steeds lastiger wordt.
- Medio juni 2014 heeft de VNG ons op de hoogte gesteld van aanpassingen in de rechtspositie van politieke ambtsdragers. Een aantal van deze aanpassingen zoals het verhogen van **raadsvergoedingen** heeft financiële consequenties. Een eerste globale inschatting is dat dit € 25.000 zal bedragen.
- De focus van het project Dienstverlening is om met behulp van **digitalisering** de dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en instellingen aantoonbaar te verbeteren. Omdat processen en systemen een steeds belangrijkere plek gaan innemen zal de behoefte aan gespecialiseerde functionarissen voor ontwerp en beheer van systemen toenemen. De regierol die de gemeente krijgt toebedeeld vraagt bovendien om een behoorlijke inzet op beleidsvorming en contractbeheer. Totaal is hiervoor € 350.000 voor nodig.
- Burgerzakensystemen en GBA moeten worden vervangen door de invoering van de **Basis Registratie Personen**.

Consequenties Structureel

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Wijzigingen rechtspositie politieke ambtsdragers	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Automatisering Basis Registratie Personen		-50.000	-50.000	-50.000
Totaal Programma 4	-25.000	-75.000	-75.000	-75.000

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de begroting weer.

Consequenties incidenteel

Maatregel	2015	2016	2017	2018
Dienstverlening en digitalisering	-50.000	-150.000	-150.000	PM
Totaal Programma 4	-50.000	-150.000	-150.000	PM

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de vrije ruimte van de reserve beleidsplan weer.

Risico's

- Binnen de bestuursdienst zijn veel ontwikkelingen gaande, daarnaast is sinds de start van de bezuinigingsronden inmiddels ruim 40 minder fte. Door ontwikkelingen als invoering van het Nieuwe Werken, verbeteren processen en digitalisering is deze taakstelling gerealiseerd. Bij verdere bezuinigingen zijn ontslagen niet meer uit te sluiten. In dat geval is een frictiebudget voor de komende jaren noodzakelijk.

3.5 Programma 5: Financiën

Politiek-bestuurlijk kader

Strategische raadagenda

- Financiële positie en bezuinigingen

Leidende thema's coalitieakkoord

Financiën

- De meerjarenbegroting moet sluitend zijn.
- Nieuw beleid kan alleen gevonden worden door meevallers of door te bezuinigen, beginnend met het bestaande tekort
- De lokale heffingen moet zo veel mogelijk op het huidige niveau blijven. Verhoging van de lasten op basis van inflatie kan onderdeel uitmaken van de begroting.
- Dit college maakt zich sterk voor de positie van plattelandsgebieden ten aanzien van de verdeling van rijksmiddelen

Ontwikkelingen

Exploitatie en balans in evenwicht

De laatste jaren is de Noordoostpolder een richting opgeschoven die bij ongewijzigd beleid zal leiden tot een "balansrecessie". Dat is een situatie waarin een organisatie zich (te) diep in de schulden heeft gestoken en tegelijk de waarde van de bezittingen sterk afneemt, maar de verplichtingen niet afnemen. Noordoostpolder heeft haar bezittingen de laatste jaren aanzienlijk in waarde zien afnemen door het moeten nemen van voorzieningen op grondposities (€21 miljoen) en een boekverlies op de Poldertoren (€ 3 miljoen), totaal € 24 miljoen. De schuldpositie is nu nog relatief beperkt, omdat investeringen, waaronder gronden, in het verleden met eigen vermogen zijn gefinancierd.

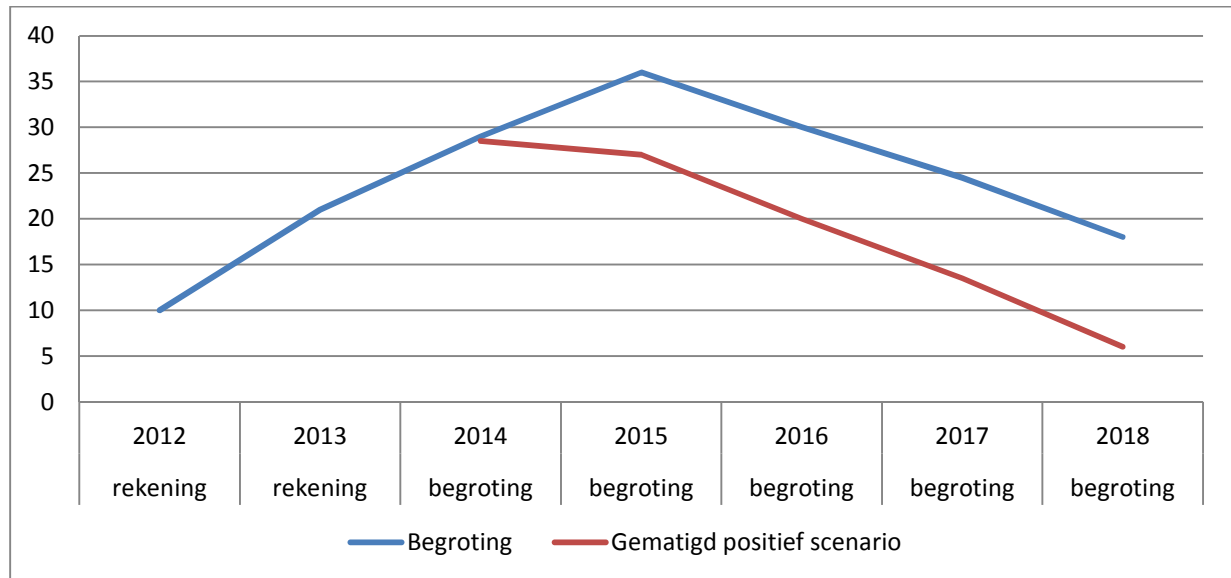
De belangrijkste les die kan worden getrokken uit een balansrecessie is dat dit een totaal andere aanpak vergt dan een gewone recessie. Bezuinigingen hoeven niet automatisch een positief effect te geven, maar moeten bekeken worden vanuit het effect op zowel de exploitatie als de balans. Schuldeliminatie en het snel nemen van verliezen zijn daarin net zo belangrijk. Een gemeente moet investeren, maar wel verstandig:

- De **liquiditeitspositie** van de gemeente hangt de komende jaren sterk af van de opbrengsten uit grondverkoop. In de Programmabegroting 2015-2018 houden we rekening met een totale **leningenportefeuille** van € 20 miljoen tegen een rente van 3,5%. In grafiek 3.1 is het schuldverloop op basis van de vastgestelde begroting en uitgaande van een gematigd positief effect op de grondverkoop weergegeven.
- De komende decentralisaties leiden ertoe dat de gemeentebegroting in absolute zin fors toeneemt. Dit heeft een verruimend effect op zowel de renterisiconorm als de kasgeldlimiet. De renterisiconorm neemt toe van ongeveer € 20 miljoen naar € 25 miljoen, terwijl de kasgeldlimiet zal opschuiven naar ongeveer € 10 miljoen. Omdat de decentralisaties niet-investeringsgerichte budgetten zijn (wat er jaarlijks inkomt, gaat er jaarlijks ook weer uit), bouwen we met de extra middelen geen extra bezit op. Dat betekent dat de verruiming van de renterisiconorm niet als een positief effect moet worden gezien, de verruiming van de kasgeldlimiet daarentegen wel.
- Gelet op de liquiditeitspositie van de gemeente, betekent elke **investering** die Noordoostpolder de komende jaren wil doen, dat daarvoor geld geleend moet worden. Investeringen moeten daarom nadrukkelijker op fasering en aard worden beoordeeld.

- De **Wet HOF** stelt eisen aan de investeringsruimte die een gemeente per jaar kan nemen. Voor Noordoostpolder ligt die norm op circa € 4 miljoen. Voor de jaren na 2015 hebben de investeringen een omvang die hierbinnen valt.

Grafiek 3.1 Schuldverloop volgens begroting en bij gematigd positieve grondverkoppen

Uit de grafiek blijkt dat de liquiditeitspositie de laatste jaren sterk in beweging is. De stijging van de schuldpositie per 2012 wordt veroorzaakt door dat enerzijds de baten achterblijven en anderzijds de uitvoering van grote projecten en investeringen, waartoe in eerdere jaren door u was besloten, voorspoedig verloopt. Enkele voorbeelden van (geheel of gedeeltelijk) gerealiseerde investeringen met een grotere impact op de gemeentelijke financiën zijn Wellerwaard, Sportboulevard, groot onderhoud openbare ruimte, riolering, onderwijshuisvesting/accommodaties en aanpassen gemeentehuis.

Wat is de leenbandbreedte? De bandbreedte voor een gemeente om te lenen ligt grofweg tussen de nihil en 100% van de exploitatie. Voor Noordoostpolder komt dat voor 2015 en verder uit op circa € 125 miljoen. Echter, bij een percentage van 60% netto schuld, afgemeten aan de exploitatieomvang, is voorzichtigheid geboden. Dat komt voor Noordoostpolder overeen met een schuld van € 75 miljoen. Om te bepalen of een schuldpositie voor een gemeente (te) hoog is, dient te worden gekeken naar een aantal elementen:

1. de draagkracht van de exploitatie om de rente en aflossingsverplichtingen nu en in de toekomst te dragen;
2. verwachte of noodzakelijk investeringen in de nabije toekomst die tot nieuwe financieringsbehoefte leidt;
3. verwachte ontwikkeling van de gemeente voor wat betreft aantal inwoners en economie (groei, stabilisatie of krimp).
4. Het bedrag aan vaste activa (bezittingen zoals onroerend goed) dat staat tegenover het totaal van langlopende geldleningen.

In gemeenteland verschilt de mate waarin geleend wordt. Sommige gemeenten hebben helemaal geen schulden en diverse gemeenten overschrijden de 100%-norm, oplopend tot 250%.

De landelijke (en Europese) ontwikkeling is dat gemeenten de laatste jaren er financieel steeds slechter voor staan en toezichthouders en wetgevers steeds strakker monitoren op de schuldpositie van gemeenten. Ook maatschappelijk is er een toenemende aandacht voor de gemeentelijke financiële positie, in het bijzonder voor de schuldpositie.

Bij de laatste collectieve meting en vergelijking van schuldposities van gemeenten per ultimo 2012 stond Noordoostpolder op de 70^e plaats van in totaal 415 gemeenten met de laagste schuldpositie.

Bij de realisatie van de huidige ambities van Noordoostpolder zal de schuldpositie van 30% per ultimo 2013 in de jaren 2014 tot en met 2017 oplopen om in 2018 weer uit te komen op ongeveer 30%. Aangetekend wordt dat onder schulden wordt verstaan de vlottende passiva (onder andere crediteuren) en de langlopende schulden.

Overige ontwikkelingen met financiële consequenties

- Het rijk voert momenteel zogenaamd groot onderhoud uit op de **verdeling van de Algemene Uitkering** uit het Gemeentefonds naar de verschillende gemeenten. De eerste tranche is met de meicirculaire doorgevoerd en laat een negatief effect zien voor de Noordoostpolder van ongeveer € 200.000. De tweede tranche volgt in 2016. Het algemene beeld is dat gemeenten in rurale gebieden inleveren ten gunste van de meer verstedelijkte gebieden.
- Vanaf 1 januari 2016 wordt de **vennootschapsbelasting** voor overheidsbedrijven ingevoerd. Dat betekent dat overheidsbedrijven die economische activiteiten uitoefenen op dezelfde wijze als private bedrijven aan vennootschapsbelasting zullen worden onderworpen. Wat de gevolgen hiervan zijn voor de gemeentefinanciën wordt de komende periode nader in beeld gebracht.
- De werkelijke inkomsten van de **toeristenbelasting** vallen lager uit dan geraamd, € 11.000.
- Via de lenterapportage 2014 heeft u ingestemd met een correctie van € 94.000 doordat een te bezuinigen bedrag dubbel geboekt was (**begrotingsambivalentie**). Dit werkt door in de meerjarenbegroting.
- In verband met de te verwachten verdere bezuinigingen, ook op de bestuursdienst zijn frictiekosten te verwachten. Een eerste inschatting is dat de komende jaren € 350.000 extra nodig zal zijn.
- In de financiële startpositie zijn de wachtgeldlasten van drie wethouders uit het oude college, die niet zijn teruggekeerd in het nieuwe college in de Programmabegroting opgenomen. Omdat het incidentele lasten betreft, worden deze voor de Perspectiefnota afgeraamd als structurele lasten in de Programmabegroting en bijgeraamd als incidentele lasten welke worden gedekt uit de reserve beleidsplan.
- Tot medio juni is uitgegaan van een bezuiniging voor 2015 van afgerond € 1 mln. Deze startpositie is, zoals u in hoofdstuk 2 heeft kunnen lezen, verslechterd. Hiervoor is de hoogte van de algemene uitkering verantwoordelijk, zoals die in de meicirculaire bekend werd. Gemeenten krijgen voor loon- en prijscompensatie op papier een tegemoetkoming van 1,25%, maar door allerlei kortingen en bezuinigingen van het rijk krijgen gemeenten per saldo geen tegemoetkoming voor de inflatie maar een korting op de algemene uitkering. Hierdoor schiet Noordoostpolder er ten opzichte van de vorige meicirculaire € 1,3 miljoen bij in, ten opzichte van de eerder gepresenteerde € 1 miljoen tekort.

Omdat onduidelijk is hoe veel bezuinigingen daadwerkelijk met ingang van 2015 gerealiseerd kunnen zijn, wordt voorgesteld hiervoor eenmalig € 500.000 in te zetten.

Consequenties voor het financieel perspectief

Consequenties structureel

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Toeristenbelasting	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
Begrotingsambivalentie	-94.000	-94.000	-94.000	-94.000
Wachtgeld college uit reserve beleidsplan	190.000	190.000	50.000	
Vennootschapsbelasting	-	PM	PM	PM
Totaal Programma 5	85.000	85.000	-55.000	-105.000

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de begroting weer.

Consequenties incidenteel

Maatregel	2015	2016	2017	2018
Reserve overdruk en fasering bezuinigingen				
Wachtgeld college uit reserve beleidsplan	-190.000	-190.000	-50.000	
Friciekosten bestuursdienst	-300.000	-200.000	-100.000	
Kasschuif		-400.000		
Fasering bezuinigingen	-500.000			
Totaal Programma 5	-990.000	-790.000	-150.000	

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de vrije ruimte van de reserve beleidsplan weer.

Risico's

- Een aantal factoren is van grote invloed op de liquiditeitspositie en daarmee de leningenportefeuille van de gemeente Noordoostpolder, zoals de realisatie van de begrote investeringen voor 2014, het investeringsbeleid voor 2015-2018 en de realisatie van de grondverkopen. Om die reden hebben we voorlopig gekozen voor kortlopende en kasgeldleningen.
- Het is nog onduidelijk hoe de tweede tranche van de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds uitpakt voor de gemeente Noordoostpolder. Deze herverdeling gaat over een kleiner bedrag, het effect zal dan ook kleiner zijn dan in 2015. Vooral nog houden we rekening met een gelijkblijvende uitkering.

4. Financieel perspectief

De confrontatie van de financiële startpositie met de inhoudelijke perspectieven uit hoofdstuk 3 levert een beeld op van het financieel perspectief van de gemeente Noordoostpolder. In dit hoofdstuk is dit financieel perspectief beschreven voor de onderdelen Programmabegroting 2015-2018, Reserves en Risico's en gaan we per onderdeel in op de voorgestelde maatregelen te voldoen aan de begrotingsuitgangspunten als verwoord in paragraaf 2.1.

4.1 Programmabegroting 2015-2018

Tabel 4.1 laat een totaaloverzicht zien van de structurele effecten van de in hoofdstuk 3 geschetste ontwikkelingen, gerekend vanuit de financiële startpositie.

Tabel 4.1 Financieel perspectief Programmabegroting 2015-2018

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Financieel vertrekpunt voor begroting 2015-2018	-2.679.414	-2.515.222	-2.260.108	-2.425.421
Inhoudelijk perspectief:	0	0	0	0
- Programma 1: Fysieke leefomgeving	201.000	90.000	90.000	90.000
- Programma 2: Sociale leefbaarheid	-232.000	-232.000	-232.000	-232.000
- Programma 3: Economische ontwikkeling	0	0	0	0
- Programma 4: Besturen en dienstverlening	-50.000	-150.000	-150.000	
- Programma 5: Financiën	85.000	85.000	-55.000	-105.000
Totaal Financieel Perspectief	-2.650.414	-2.647.222	-2.532.108	-2.747.421

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de begroting weer. De eerste en laatste rij geven de bezuinigingsopgaven weer.

Tabel 4.1 laat zien dat het structurele effect van de geschetste ontwikkelingen in het inhoudelijk perspectief leidt tot een te verwachten tekort op de begroting voor de jaren 2015-2018. Een aantal zaken die dit tekort positief kunnen beïnvloeden zijn:

- De inflatiecorrectie op basis van nieuwe cijfers van het CPB naar beneden toe bijstellen, € 400.000 (van 2,25% naar 1,25%)
- Op dit moment is de rente laag, hiervoor is een effect van € 50.000 meegenomen.

Voorgesteld wordt om de begrotingsrichtlijnen die bij de voorjaarsrapportage zijn vastgesteld, hierop aan te passen. Voor de volledigheid zijn de hierop aangepaste begrotingsrichtlijnen weergegeven in bijlage 4.

Naast bovenstaande aanpassing van de begrotingsrichtlijn, wordt voorgesteld het effect van de bijdrage in de overhead als gevolg van de verzelfstandiging van Culturele Zaken op te vangen door een extra bezuinigingstaakstelling op de bestuursdienst ter hoogte van € 232.000.

Met deze aanpassingen ontstaat de volgende bezuinigingsopgave voor de Programmabegroting 2015-2018:

Tabel 4.2 Bezuinigingsopgave 2015 – 2018

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
Totaal Financieel Perspectief	-2.650.414	-2.647.222	-2.532.108	-2.747.421
inflatiecorrectie	400.000	400.000	400.000	400.000
Renteverlaging effect	50.000	50.000	50.000	50.000
Taakstelling bestuursdienst (cultuurbedrijf)	232.000	232.000	232.000	232.000
Bezuinigingsopgave	-1.968.414	-1.965.222	-1.850.108	-2.065.421

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de begroting weer, in dit geval de bezuinigingsopgave.

We hebben de wettelijke verplichting om jaarlijks een structureel sluitende begroting te presenteren. Over de bezuinigingen zijn we al uitgebreid in gesprek met de raad. Het hier uit voortkomende bezuinigingspakket voor de programmabegroting 2015 -2018 (fase IVa) vindt u in bijlage 5. Hierin wordt de in hoofdstuk 3 vermelde reservering via incidentele middelen ter fasering van de bezuiniging meegenomen. Uitgangspunt bij de maatregelen uit dat pakket is geweest dat ze weliswaar structureel, maar niet onomkeerbaar zijn.

4.2 Vrije ruimte Reserve Beleidsplan

Tabel 4.3 laat een totaaloverzicht zien van de effecten van het Inhoudelijk perspectief op de Reserve Beleidsplan.

Tabel 4.3 Financieel perspectief Incidentele middelen.

Omschrijving	2015	2016	2017	2018
-Totaal Programma 1	-416.000	-220.000	-200.000	
-Totaal Programma 2	0	0	0	
-Totaal Programma 4	-50.000	-150.000	-150.000	PM
-Totaal Programma 5	-990.000	-790.000	-150.000	
Totaal incidenteel	-1.456.000	-1.160.000	-500.000	

*) Het minteken voor de bedragen geeft een negatief effect voor de vrije ruimte van de reserve beleidsplan weer.

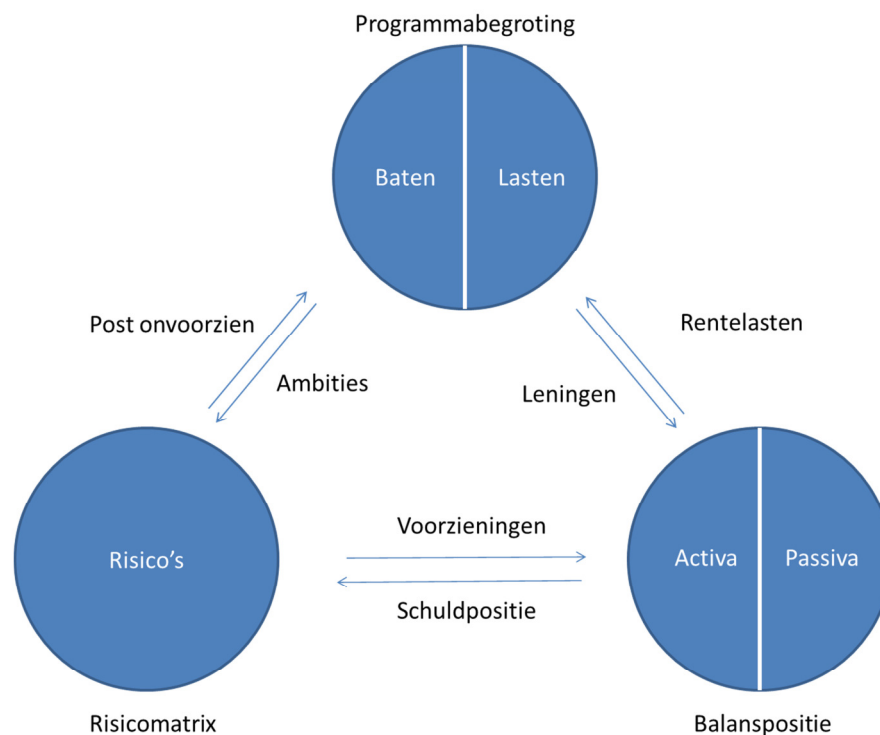
De Financiële startpositie 'vrije ruimte' binnen de reserve beleidsplan was € 4.946.119. Het totaalbedrag aan incidentele middelen dat ingezet worden via deze beleidsplanning is € 3.116.000. Waarmee de vrije ruimte verlaagd wordt tot **€ 1.830.119**

4.3 Risico's

In bijlage 6 is een risicoparagraaf gevoegd. In deze paragraaf zijn voor de belangrijkste zaken met enige omvang, risico-inventarisaties en risicoanalyses gemaakt. Zaken die binnen aanvaardbare grenzen onderdeel vormen van het normale bedrijfsrisico van de gemeente zijn niet in deze paragraaf opgenomen. Een adequaat risicomanagement ondervangt de noodzaak hiertoe.

Bijlage 1 – De knoppen van de gemeentefinanciën

Het is goed om te beseffen dat “de begroting” bestaat uit een beleidsbegroting, met een programmaplan en paragrafen en een financiële begroting. De financiële begroting is een samenhangend geheel is van verschillende in elkaar grijpende onderdelen. Elk onderdeel is beïnvloedbaar, maar heeft ook weer zijn invloed op het totaal van de:

- programmabegroting
- balanspositie
- risicomatrix

Programmabegroting

De programmabegroting is vaak het meest zichtbare deel van de begrotingscyclus. Het geeft in feite weer welke inkomsten (baten) en uitgaven (lasten) er in enig jaar zijn te verwachten.

Baten

Een gemeente krijgt het grootste deel van haar baten van het rijk via uitkeringen uit het gemeentefonds (om de wettelijk bepaalde taken uit te voeren) en specifieke (doel) uitkeringen. Verder int een gemeente zelf belastingen waarvan de belangrijkste de OZB is en vraagt zij gebruikersvergoedingen van haar inwoners voor bijvoorbeeld het riool en het ophalen en afvoeren van het afval.

Lasten

Tegenover deze baten staan dus lasten voor de verschillende taken die een gemeente moet uitvoeren, zoals de basisregistratie van personen, uitgifte van officiële documenten zoals een

paspoort of identiteitskaart en een rijbewijs. Ook verstrekt de gemeente uitkeringen aan wie niet in eigen levensonderhoud kan voorzien, voert de WMO uit, maakt bestemmingsplannen, houdt toezicht op woningbouw en legt wegen, straten en pleinen aan en onderhoudt deze. Tenslotte verstrekt de gemeente subsidies aan bijvoorbeeld het theater of het zwembad. In de meeste gevallen wordt hier door het rijk niet tot duidelijk herkenbaar niveau vastgelegd of aangegeven wat en hoe je dit moet doen. Daarover beslist een gemeente zelf (gemeentelijke autonomie).

Wanneer de lasten in een jaar hoger zijn dan de baten moet de gemeente het verschil aanvullen vanuit haar balans (zie balanspositie).

Investeringsprogramma

In de begroting is naast de reguliere bedrijfsvoering ook een investeringsprogramma opgenomen. De huidige programmabegroting kent een investeringsprogramma dat tot en met 2014 groter is dan het overschot op de reguliere bedrijfsvoering. Dit verschil moet worden "aangezuiverd" en dat kan door dit te financieren uit het eigen vermogen van de gemeente danwel door vreemd vermogen aan te trekken (geld te lenen). De leningportefeuille werkt door in de programmabegroting door een toename van de rentelasten aan de uitgavenkant.

Bezuinigingen

De laatste jaren is sprake van kortingen op rijksuitkeringen, zijn de belastinginkomsten verminderd en is sprake van verminderde legesinkomsten. Om een sluitende programmabegroting te houden, heeft vanaf 2010 een drietal ombuigingsactiviteiten plaatsgevonden, waarbij structureel gesneden is in gemeentelijke activiteiten, vergoedingen en het ambtelijk apparaat. Los daarvan is telkens sprake van nieuwe ontwikkelingen, zoals extra kortingen op rijksuitkeringen en/of besluiten van het bestuur om geld te investeren projecten.

Hieronder staan de bezuinigingen per fase weergegeven, voorzover het bezuinigingsbedrag minimaal € 100.000 bedraagt.

Fase	Begroting	Taakstelling
I	2011-2014	€ 3.994.000
II	2012-2015	€ 4.875.305
III A	2013-2016	€ 1.280.142
III B	2014-2017	€ 3.532.420
Totaal		€ 13.681.867

Balanspositie

Een balans is een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen van de gemeente. De balans bestaat uit twee gedeelten die met elkaar in evenwicht zijn: de activa en de passiva. De activa worden, kort gezegd, gevormd door de bezittingen, zoals geldtegoeden, gebouwen, grondposities, goederen, e.d., en de passiva bestaan uit het eigen vermogen en het vreemd vermogen (leningen), dus de middelen waarmee de activa gefinancierd zijn.

Een balans – de naam zegt het al – moet in evenwicht zijn. Als de schulden op de rechterzijde van de balans lager zijn dan de waarde van de bezittingen op de linkerzijde, ontstaat er op de rechterzijde een sluitpost om de balans in evenwicht te brengen. Deze sluitpost noemen we de reserves of ook wel het eigen vermogen.

Met de reserves van een gemeente kan niets worden betaald. De geldelijke bezittingen van een gemeente staan aan de ander kant van de balans onder bijvoorbeeld de post Liquide middelen. Een voorbeeld van een balans is hieronder schematisch weergegeven:

Activa (bezittingen)	2013	2012	Passiva	2013	2012
Vaste activa			Vaste passiva		
Materiële vaste activa (gebouwen en overige)	58.575.576	52.831.546	Totaal eigen vermogen (reserves)	71.555.452	74.748.419
Financiële vaste activa	8.519.340	9.410.338	Voorzieningen	9.523.163	11.156.129
			Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	12.396.255	2.259.932
Totaal vaste activa	67.094.916	62.241.884	Totaal vaste passiva	93.474.870	88.164.480
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Voorraden (voornamelijk gronden)	37.810.333	37.098.273	Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter dan 1 jaar	14.793.460	13.108.935
Uitzettingen met een rentetypische looptijd van korter dan 1 jaar	1.393.697	1.993.224	Overlopende passiva	7.649.227	9.204.247
Liquide middelen	296.149	1.276.717			
Overlopende activa	9.332.462	7.867.564			
Totaal vlottende activa	48.832.641	48.235.778	Totaal vlottende passiva	22.442.687	22.313.182
			Totaal vreemd vermogen	34.838.942	24.573.114
Totaal generaal activa	115.927.557	110.477.662	Totaal generaal passiva	115.917.557	110.477.662

Het bezit van een gemeente op de linkerzijde van de balans (groene kader) bestaat uit tastbare zaken zoals gebouwen (vaste activa) en voorraden bouwgrond, en uit waardepapieren zoals kapitaalverstrekkingen (aandelen in gemeentelijke bedrijven), uitgeleend geld, vorderingen (debiteuren), geld op de bank en nog in rekening te brengen vorderingen (vlottende activa).

Leningen

Geld lenen kost geld en dat geldt ook voor een gemeente. Het grote verschil met een bedrijf dat geld leent is dat een bedrijf dit doet met als doelstelling om met dat geleende geld (extra) winst te gaan maken en de lening plus rente terug te kunnen betalen uit verkopen. Dus de rente en aflossing kunnen betalen en meer rendement behalen in plaats van beslag leggen op toekomstige inkomsten zonder dat daar extra inkomsten tegenover staan.

Rentekosten en aflossingen zijn dus voor een gemeente extra kosten waar geen (extra) inkomsten tegenover staan. Een beslag op toekomstig inkomen, dus minder geld om de noodzakelijke kosten voor de gemeentelijke taken in de toekomst. Je kunt een euro immers maar één keer uitgeven.

Lenen hoeft geen probleem of verkeerde keuze te zijn, maar te hoge schulden verdrukken uitgaven voor (noodzakelijke) publieke voorzieningen in de toekomst. Bij het zich voordoen van ontwikkelingen/investeringsbeslissingen moet dus de vraag beantwoord worden of die besteding van middelen zo belangrijk is om te doen dat het verantwoord wordt geacht om hiervoor geld te lenen.

Balansrecessie

De laatste jaren is de Noordoostpolder een richting opgeschoven die bij ongewijzigd beleid zal leiden tot een "balansrecessie". Een balansrecessie is de situatie waarin een organisatie zich (te) diep in de schulden heeft gestoken en tegelijk de waarde van de bezittingen sterk

afneemt, maar de verplichtingen niet afnemen. Noordoostpolder heeft haar bezittingen de laatste jaren aanzienlijk in waarde zien afnemen door het moeten nemen van voorzieningen op grondposities (€21 miljoen) en een boekverlies op de Poldertoren (€ 3 miljoen), totaal € 24 miljoen. De schuldpositie van Noordoostpolder is nu nog relatief beperkt, omdat investeringen, waaronder gebouwen en gronden, in het verleden uit eigen vermogen zijn gefinancierd.

De belangrijkste les die kan worden getrokken uit een balansrecessie is dat dit een totaal andere aanpak vergt dan een gewone recessie. Bezuinigingen hoeven niet automatisch een positief effect te geven, maar moeten bekeken worden vanuit het effect op zowel de exploitatie als de balans. Schuldeliminatie en het snel nemen van verliezen zijn daarin net zo belangrijk. Een gemeente moet investeren, maar wel verstandig.

Risicomatrix

Een derde onderdeel betreft de risicomatrix. Deze risicomatrix brengt de belangrijkste gemeentelijke ambities voor de komende jaren in beeld in relatie tot de exploitatie en balanspositie van de gemeente. Zaken die binnen aanvaardbare grenzen onderdeel vormen van het normale bedrijfsrisico van de gemeente maken geen onderdeel uit van deze matrix. De matrix kan worden gebruikt voor:

- een betere beheersing van de risico's;
- het stellen van prioriteiten
- het ondersteunen van een beslissing
- het kwantitatief onderbouwen van de marges in een raming, planning of project.

Met behulp van een risicomatrix worden risico's gekwantificeerd. Dit gebeurt door de kans op het zich voordoen van het risico te vermenigvuldigen met het financiële gevolg hier van. De uitkomsten van de risicomatrix dienen in verhouding te staan tot het weerstandsvermogen.

De uitkomsten van de risicomatrix afgezet tegen de vermogenspositie geeft een indicatie van de "vrije ruimte" binnen het eigen vermogen en dus de mate waarin van het eigen vermogen verantwoord aangewend kan worden. Anderzijds kan het een effect hebben op de ruimte die er binnen de programmabegroting wordt aangehouden om onvoorziene gebeurtenissen te kunnen opvangen.

Bijlage 2 – Statusverkenning Reserves

De stand en opbouw per 1 januari 2014 (= 31 december 2013) van alle reserves, geactualiseerd voor raadsbesluiten die in 2014 zijn genomen tot en met de junivergadering van 2014, met een toelichting.

Algemene reserves

De algemene reserve dient conform de nota reserves en voorzieningen 2013 een omvang te hebben van ten minste 15% van het begrotingsresultaat vóór resultaatbestemming en exclusief grondexploitatie.

E003 Algemene reserve, onderdeel Saldireserve € **1.588.231**

Dit is een dekkingsreserve die in stand dient te worden gehouden aangezien de rente ervan ten gunste van de exploitatie komt als dekkingsmiddel. Deze reserve kan dus niet worden ingezet voor realisering van het beleidsplan. Indien uitgaven ten laste van deze reserve zouden worden gebracht, dan zullen de binnen de normale exploitatie wegvallende rentebaten moeten worden gecompenseerd door verlaging van algemene uitgaven dan wel verhoging van algemene inkomsten.

Functie: buffer-, bestedings-, inkomens- en financieringsfunctie.

Classificering: (her)bestembaar.

Advies: (her)bestemming van deze middelen is gekoppeld aan het gemeentelijke risicoprofiel, risicobeleid en risicomanagement. Beoordelen bij uitzetten nieuw beleid in relatie tot het gewenst (reserve) beleid voor de totale gemeentelijke financiële conditie, ambities en risicoprofiel.

E004 Algemene reserve, onderdeel Eigen kapitaal € **8.422.515**

Dit is een dekkingsreserve die in stand dient te worden gehouden aangezien de rente ervan ten gunste van de exploitatie komt als dekkingsmiddel. Deze reserve kan dus niet worden ingezet voor realisering van het beleidsplan. Indien uitgaven ten laste van deze reserve zouden worden gebracht, dan zullen de binnen de normale exploitatie wegvallende rentebaten moeten worden gecompenseerd door verlaging van algemene uitgaven dan wel verhoging van algemene inkomsten.

Functie: buffer-, bestedings-, inkomens- en financieringsfunctie.

Classificering: (her)bestembaar.

Advies: (her)bestemming van deze middelen is gekoppeld aan het gemeentelijke risicoprofiel, risicobeleid en risicomanagement. Beoordelen bij uitzetten nieuw beleid in relatie tot het gewenst (reserve) beleid voor de totale gemeentelijke financiële conditie, ambities en risicoprofiel.

E310 Sociaal Domein € **6.000.000**

In de nota Reserves en Voorzieningen 2013 zijn de bestaande bestemmingsreserves WMO, WWB, Kinderopvang, Minimabeleid en Inburgering samengebracht in de nieuw gevormde reserve Sociaal Domein, als onderdeel van de algemene reserve.

Deze reserve Sociaal Domein is primair bedoeld om beperkt beheersbare, incidentele risico's op te kunnen vangen wanneer zij zich voordoen. Secundair kan de reserve worden aangewend voor het doen van beleidsmatig onderbouwde, incidentele investeringen ten behoeve van het Sociaal Domein. De stand van de reserve is per medio 2014 € 6.000.000.

*Functie: buffer-, bestedings-, inkomens- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.*

*Advies: (her)bestemming van deze middelen is gekoppeld aan het gemeentelijke risicoprofiel, risicobeleid en risicomanagement. Beoordelen bij uitzetten nieuw beleid in relatie tot het gewenst (reserve) beleid voor de totale gemeentelijke financiële conditie, ambities en risicoprofiel.
Separaat beoordelen voor de functie van egalisatiereserve in het kader van de 3 D's voor de jaren 2015 tot en met 2018.*

Ten behoeve van egalisatie van tarieven

E239 Afvalstoffenheffing

€ 579.701

Deze egalisatiereserve is bedoeld voor het specifiek afzonderen van de resultaten op de productgroep reiniging/afvalverwerking. Voeding vindt plaats door het positieve resultaat op het product afvalverwerking toe te voegen aan deze reserve. Onttrekkingen vinden plaats door het negatieve resultaat op het product afvalverwerking te onttrekken aan deze reserve.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: herbestembaar.*

Advies: in tact laten. Het instellen van egalisatiesreserves is een uitdrukkelijk verzoek geweest van de vorige gemeenteraden. In de basis ongewenst vanwege vermindering van transparantie, depolitiseren, risico van ondoelmatige bestedingen en afbreuk aan het profijtbeginsel.

Een nieuw element wordt gevormd door nieuwe contracteringen met de HVC. In eerste instantie zijn de kosten voor Noordoostpolder lager vanwege lagere tarieven, maar het risico dat Noordoostpolder loopt als aandeelhouder en achtervang voor de HVC wordt groter. Bij de tarievendiscussie voor 2015 en verder dient een keuze gemaakt te worden of de lagere tarieven worden doorberekend in de tarieven afvalstoffenheffing of dat het effect van de lagere tarieven wordt toegevoegd aan de egalisatiereserve afvalstoffenheffing. Vooral nog is het advies om de risico's van het aandeelhouderschap in HVC eerst via het product afval op te vangen, inclusief de mogelijkheden van de egalisatiereserve, en het bedrag dat daar boven uit stijgt op te vangen via de algemene reserve, hetgeen bestaand beleid is.

E242 Riolering

€ 62.306

Deze egaliseringsreserve is bedoeld om de exploitatiekosten met betrekking tot de riolering te egaliseren. Voeding vindt plaats door het positieve resultaat op het product riolering toe te voegen aan deze reserve een afstorting van de voorziening riolering. Onttrekkingen vinden plaats door het negatieve resultaat op het product riolering te onttrekken aan deze reserve of door een toevoeging aan de voorziening riolering wegens een tekort.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: herbestembaar.
Advies: in tact laten. het instellen van egaliseringsreserves is een uitdrukkelijk verzoek geweest van de vorige gemeenteraden. In de basis ongewenst vanwege vermindering van transparantie, depolitiseren, risico van ondoelmatige bestedingen en afbreuk aan het profijtbeginsel.*

E247 Begraven

€ 213.425

Deze egaliseringsreserve is bedoeld ten behoeve van de egalisatie van de lasten op het product begraven. Voeding vindt plaats door het positieve resultaat op het product begraven toe te voegen aan deze reserve. Onttrekkingen vinden plaats door het negatieve resultaat op het product begraven te onttrekken aan deze reserve.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: herbestembaar.
Advies: in tact laten. Bij opstellen nieuwe beleidsnota begraven de systematiek van kosten/opbrengsten en baten/lasten onderzoeken op alternatieven met de bijbehorende voor- en nadelen.*

Overige bestemmingsreserves

E001 Beleidsplan

€ 17.282.658

Deze reserve met een bestedingsfunctie is bedoeld ter dekking van incidentele lasten van (nieuw) beleid. Voeding geschiedt door toevoeging van de bespaarde rente, rekeningresultaten en via de begroting (incidenteel). Onttrekkingen vinden veelal plaats door vaststellingen van de beleidsplanning en door separate raadsvoorstellen.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: aanwending van de reserve beleidsplan in overeenstemming brengen met beleid ten aanzien van investeringen en treasury, waarvan een betere planning van de verwachte realisatiedoelstellingen het hoofddoel is.*

Voor een goed inzicht worden van de drie te onderscheiden subcategorieën binnen de reserve beleidsplan alle afzonderlijke componenten per categorie getoond.

<i>Stand reserve beleidsplan per 1 januari 2014:</i>	€ 17.282.658
<i>Rentetoevoeging 2014:</i>	€ 691.306 +/-
<i>Resultaatbestemming 2013 (gedeeltelijk):</i>	€ 894.064 +/-
<i>Toevoegingen primitief begroot:</i>	€ 271.779 +/-

Raadsbesluiten/primitief begrote onttrekkingen:

EI5	naam	2014	2015	2016	2017	2018	TOELICHTING
P251	Bevorderen economie	-300.000	0	0	0	0	0 Collegeprogramma 2010-2014, nr. 28 (accountmanagement en acquisitie)
P567	leefbaarheid	-539	0	0	0	0	0 Beleidsplanning 2010-2013, nr. 1035 (buurtbemiddeling)
P567	leefbaarheid	-5.000	0	0	0	0	0 Beleidsplanning 2010-2013, nr. 1036 (wijkplatforms)
P253	Bestemmingsplannen	0	-30.000	0	0	0	0 Beleidsplanning 2012-2015, nr. 1214 (naleving Flora- en Faunawet): eens in 5 jaar actualisering beschermde soorten
T032	Project MSB	0	-37.500	0	0	0	0 Beleidsplanning 2014-2017, nr. 1212 (structuurvisie)
V404	Aanpassen bestemmingsplan + amoveren	-50.000	0	0	0	0	0 Beleidsplanning 2014-2017, nr. 1404 (bestemmingsplannen en bouw)
V401	Aanplant zieke bomen	0	-50.000	-50.000	0	0	0 Beleidsplanning 2014-2017, nr. 1401 (vervangende aanplant zieke bomen)
P595		-250.000	-250.000	-150.000	-75.000	0	0 Beleidsplanning 2014-2017, nr. 1405 (uitstel/fasering realisatie bezuinigingen Sport)
V413	Regionale samenwerking communicatie	-40.000	-20.000	-20.000	0	0	0 Beleidsplanning 2014-2017, nr. 1413 (Onderzoek regionale samenwerking / kennisplatform Flevoland)
P002		-50.000	0	0	0	0	0 Beleidsplanning 2013-2016 nr. 1346 Traject Sezen uit reserve BP
V415		-40.000	-40.000	-40.000	0	0	0 Beleidsplanning 2014-2017, nr. 1415 (internationalisering)
V928		-40.000	0	0	0	0	0 Beleidsplanning 2014-2017, nr. 928 (Marketing 2018)
V414	Implementatie HR21	-40.000	0	0	0	0	0 Beleidsplanning 2014-2017, nr. 1414 (implementatie HR21)
		0	-420.000	0	0	0	0 Taskforce IIB (College 23 juli 2013: dekking incidenteel 2015, was € 500.000)
P057	Openbare orde en veiligheid	-75.000	0	0	0	0	0 Collegeprogramma 2010-2014, nr. 15 (inzetten BOA's)
T032	Project MSB	-75.000	0	0	0	0	0 Beleidsplanning 2012-2015, nr. 1212 (structuurvisie)
P059	Public relations	-10.000	-10.000	0	0	0	0 Collegeprogramma 2010-2014, nr. 36 (communicatie)
T018	Project dienstverlening	-25.000	0	0	0	0	0 Collegeprogramma 2010-2014, nr. 37 (overheidsloket)
P059	Public relations	-32.500	0	0	0	0	0 Beleidsplanning 2012-2015, nr. 1228 (communiceren stadshart Emmeloord) /2012 € 32.500 aframen!!
T018	Project dienstverlening	-137.500	0	0	0	0	0 Collegeprogramma 2006-2010, nr. 40 (project dienstverlening)
K000	(Hulp)Kostenplaats directie	-114.428	-114.428	-114.428	-114.428	-114.428	0 Bovenformatieven: zie N:\doc\excel\begr2014
V908	Parkeerprobleem	-50.000	0	0	0	0	0 Beleidsplanning 2011-2014, nr. 1109 (extra parkeerplaatsen woonwijken)
P550	Golfbaan	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000	0 Bijdrage exploitatie golfbaan
P654	Museum Schokland	-23.000	-23.000	-23.000	0	0	0 Collegeprogramma 2006-2010, nr. 23 (promotie Schokland)
V002	Veiligheidszorg	-20.000	0	-20.000	0	0	0 Beleidsplanning 2010-2013, nr 1002, dekking RBP
V209	Marknesserbrug	-150.000	-1.017.500	0	0	0	0 Beleidsplanning 2012-2015, nr. 1209 (Marknesserbrug) + 7e wijziging 2014: € 1.167.500 + € 832.500 in res bruggen.
K04P	Personeelskosten	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	0	0 Kerstpakket (dekking RBP IZA-gelden)
P290	overige eigendommen	-10.000	-10.000	-10.000	0	0	0 Beleidsplanning 2013-2016, nr. 1310 (vastgoedbeheer)
P060	Raad en raadscommissie	-7.000	0	0	0	0	0 'Inwerken en training nieuwe raad/voorzitters, etc. in verband met verkiezingen 2014
T028	Windpark	-17.500	-67.500	0	0	0	0 NJR 2013: Windparkvoorstel bezoekerscentrum: er is € 100.000 'geleend' van RBP, dit vloeit in periode 2016-2025 terug naar RBP
V327	Uitvoeringslab Nagele	-450.000	-425.000	-25.000	-25.000	-25.000	0 Uitvoeringslab Nagele: verdeling/fasering in overleg met Bezuiniging 2e fase, nr. overig (doorvoeren korting inflatiecorrectie gesub. Inst. En gem. regelingen niet wenselijk): 9 september 2013: besluit Iwan/Eelke via RBP naar 2015!
		0	-200.000	0	0	0	0
		-2.051.467	-2.753.928	-491.428	-253.428	-183.428	€ -5.733.679

Subtotaal raadsbesluiten/primitief begrote onttrekkingen:

€ 5.733.679 -/-

Begrotingswijzigingen 2014:

begrote onttrekkingen:

- Openbare Orde en Veiligheid:	€ 38.850
- Public Relations:	€ 42.500
- Gemeentelijke eigendommen:	€ 2.000
- Lokaal Onderwijs Beleid:	€ 46.845
- Werelderfgoed Schokland:	€ 11.000
- Museum Schokland:	€ 26.462
- Dienstverlening:	€ 13.075
- Gastuinbouw Luttelgeest:	€ 75.966
- Het Nieuwe Werken:	€ 68.590
- Project MSB:	€ 230.000
- Luchtfoto's:	€ 63.500
- Werkbudget Nagele:	€ 45.811
- Cultuurplein:	€ 54.361
- Ketenproblematiek:	€ 3.000
- Jeugdactiviteiten:	€ 243.490
- Kwaliteitshandvest servicenormen:	€ 30.000
- Implementatie WaBo:	€ 30.761
- Omvorming plantsoenen:	€ 262.649
- beleidsplan Sociale Structuurvisie:	€ 27.493
- Milieuprogramma 2010:	€ 51.047
- Lokale bewegwijzering:	€ 112.179
- Herstr Openbare Ruimte Emmeloord Centrum Oost:	€ 274.983
- Toenemende verkeersdruk EC:	€ 485.000
- DNA Emmeloord:	€ 7.300
- Subsidie opknappen werklocaties:	€ 100.000
- Parkeerbeleidsplan 2013:	€ 20.000
- Uitvoeringsplan Nagele:	€ 450.000
- Verkeersstudies 2013:	€ 30.000
- Opstellen beleidsplan bruggen:	€ 31.334
- Reconstructie Wijkpark De Zuidert:	€ 5.000
- Ontwikkeling GBKN 2009:	€ 115.000
- Marketing 2009:	€ 32.103
- Communicatie handhaving 2009:	€ 23.875
- Arbeidsmarktcommunicatie:	€ 30.652
- Huisstijlen en symbolen 2009:	€ 9.555
- Woonvisie:	€ 118.507
- Activiteiten uit woonvisie 2014:	€ 147.500
- Reserve Bruggen:	€ 832.500
- Buitenterrein T Brandsmaschool:	€ 15.000
<i>Subtotaal begrotingswijzigingen 2014</i>	<i>€ 4.207.888 -/-</i>

Onttrekkingen voorjaarsrapportage 2014: € 474.718 -/-

Coalitie-accord 2014 – 2018:

- Friciekosten cultuurbedrijf:	€ 500.000
- Onderzoek individuele mobiliteit:	€ 50.000
- Gebiedspromotie educatie 100 jaar ZZ-wet:	€ 25.000
<i>Subtotaal: coalitie-accord 2014 – 2018:</i>	<i>€ 575.000 -/-</i>

Claims, doch geen raadsbesluit voor aanwending:	
- Uitvoering GMK/GVVP:	€ 244.880
- Kleinschalige recreatieve voorzieningen:	€ 52.635
- Onderhoud erfgoed Schokland:	€ 35.335
- Volkshuisvestingprogramma:	€ 2.962.509
- Riolering buitengebied:	€ 1.046.526*
- Iza-gelden:	€ 4.474
- Masterplan Sport:	€ 37.529
<i>Subtotaal</i>	<u>€ 4.384.198</u> -/-

Recapitulatie:	
Stand reserve beleidsplan per 1 januari 2014:	€ 17.282.658
Rentetoevoeging 2014:	€ 691.306 +/+
Resultaatbestemming 2013 (gedeeltelijk):	€ 894.064 +/+
Toevoegingen primitief begroot:	€ 271.779 +/+
Raadsbesluiten/primitief begrote onttrekkingen:	€ 5.733.679 -/-
Begrotingswijzigingen 2014:	€ 4.207.888 -/-
Voorjaarsrapportage 2014:	€ 474.718 -/-
Claims, doch geen raadsbesluit voor aanwending:	<u>€ 4.384.198</u> -/-
Subtotaal	€ 4.339.324
Coalitie-accord 2014 – 2018:	<u>€ 575.000</u> -/-
Totaal generaal vrije ruimte	€ 3.764.324

De vrije ruimte binnen de reserve beleidsplan is ontstaan door de vrijval vanuit de claim vervanging Marknesserbrug (€ 2,5 miljoen), door toevoeging van een deel van het rekeningresultaat 2013 (€ 894.064) en rentetoevoeging (€ 691.306).

E022 Bovenwijkse Voorzieningen

€ 2.406.428

Deze reserve is gevormd om algemene en specifieke infrastructurele voorzieningen te kunnen dekken.

Voeding vindt plaats door rentetoevoeging en door een opslag op de grondprijs van specifieke grondexploitaties. Onttrekkingen vinden plaats op basis van specifieke besluitvorming van college en raad.

Gezien de huidige markt voor grond, wordt deze reserve gevuld met relatief kleine bedragen.

- Functie: bestedings- en financieringsfunctie.*
Classificering: reëel geachte kans op herbestembaar.
Advies: de basis onder deze reserve is sinds 2010 substantieel gewijzigd. In het 4^e kwartaal 2014 wordt daarom gezien welke bovenwijkse voorzieningen van uit het Fonds Bovenwijkse Voorzieningen gedekt moeten worden, waarna de omvang van het Fonds zal worden herijkt. De uitkomsten van de herijking gebruiken om te bepalen wat er met deze reserve moet gebeuren.

E024 Beheer en onderhoud uitbreiding Tollebeek € **232.866**

Deze reserve is gevormd uit de afkoopsom ontvangen van een projectontwikkelaar voor het toekomstig onderhoud (na voltooiing van het project) van de openbare voorzieningen in Tollebeek.

- Functie: bestedings- en financieringsfunctie.*
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: in tact laten. Opheffen geeft extra druk op de exploitatie. Voor een deel moeten er nog woonrijpkosten uit betaald worden.

E026 Vervanging bruggen € **2.367.335**

Deze reserve is bedoeld voor de realisatie van de toekomstige vervanging van vaste bruggen in de Noordoostpolder.

- Functie: bestedings- en financieringsfunctie.*
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: a. in tact laten. Ten aanzien van vervanging van vaste bruggen is in de beleidsnota civiele kunstwerken rekening gehouden met de goedkoopste variant.
b. de middelen voor investeringen in vervanging bruggen dienen breder getrokken te worden naar alle investeringen in de openbare ruimte. Hier maken gemeentelijke vastgoedaccommodaties deel van uit. De dotatie aan de reserve, ofwel het beslag van middelen op de exploitatie, dient eerst na een totaal beeld opnieuw beoordeeld te worden om te spreken van een verantwoord investeringsbeleid- en plan.

E029 Investeringsbudget Landelijk Gebied € **2.497.909**

Deze reserve is gevormd om het inzicht te vergroten voor de realisatie van de projecten van het Investeringsbudget Landelijk Gebied. De cofinanciering van de Wellerwaard ad € 2,7 mln maakt nadrukkelijk deel uit van deze reserve en is ten minste voor dit deel beklemd. De reserve wordt niet verder gevoed. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de exploitatie.

De verminderingen betreffen het project Erven in 't Groen ad € 15.360, recreatieplan Natuurmonumenten ad € 79.636 en overige kosten ad € 5.570. Daarnaast is € 441.785 onttrokken, zijnde het aandeel van de gemeente in de ontwikkeling van de recreatieve voorzieningen in de Wellerwaard.

- Functie: bestedings- en financieringsfunctie.*
Classificering: mogelijk gedeeltelijk herbestembaar.
Advies: a. onderzoeken doen uitvoeren naar mogelijke vrije ruimte die kan worden herbestemd.
b. Het herbestembare deel toevoegen aan de reserve voor cofinanciering phasing-out programma (E043), in verband met nieuwe cofinancieringsmiddelen bij de provincie, waar Noordoostpolder gebruik van wil maken, indien er waardevolle projecten zijn die in aanmerking komen voor cofinanciering.

E030 Acquisitie

€ 26.566

Deze reserve is bedoeld om incidentele promotie en acquisitie te bekostigen in het kader van verkoop van bouwgronden. De reserve wordt gevoed door toevoeging van de bespaarde rente. Onttrekkingen vinden plaats op basis van separate besluitvorming door college en raad.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: opheffen en toevoegen aan reserve E41, Ontwikkelingsfonds Stimulering werkgelegenheid. Qua omvang is deze reserve te marginaal en wordt niet meer gevoed.*

E033 Nationaal Uitvoeringsprogramma (NUP)

€ 247.080

Het NUP is ingericht om de kwaliteit van dienstverlening te handhaven en waar mogelijk te verbeteren. Gebruik van E-overheid is dan een must. Het leidt tot een compacte, efficiënte overheid. Dit betreft een voorfinanciering binnen het gemeentefonds waarmee gemeenten in staat zijn investeringen te doen in het kader van de implementatie van de E-overheid. Over de jaren 2011 tot en met 2015 komt deze mutatie budgettair neutraal uit voor gemeenten. De aanpassing van de toevoeging en uitname is vanwege KING en het BTW-aspect.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: beklemd en niet herbestembaar.
Advies: in tact laten.*

E041 Ontwikkelingsfonds stimulering werkgelegenheid

€ 266.340

De reserve ontwikkelingsfonds stimulering werkgelegenheid is gevormd om de ontwikkeling van de werkgelegenheid te stimuleren.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: in tact laten. Het fonds wordt benut om ontwikkelingen te faciliteren die gericht zijn op werkgelegenheid en innovatie. Het gaat hier om ontwikkelingen die niet passen in het procesgeld voor o.a. medefinanciering van haalbaarheidsonderzoeken en de Zuiderzeelijngelden voor grootschalige economische ontwikkelingen. Overige verspreide budgetten in de exploitatie inzichtelijk maken.*

E043 Eu- cofinanciering phasing-out programma

€ 317.346

Deze reserve is bestemd als cofinanciering van Leader-projecten. Voeding vindt plaats door toevoeging van de bespaarde rente. Onttrekkingen vinden plaats op basis van separate besluitvorming door college en raad.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: in tact lasten om mee te kunnen doen met het nieuwe cofinancieringsprogramma. Aanzuiveren met vrije ruimte uit reserve Investeringsbudget Landelijk gebied (E029).*

E070 Egalisatiereserve huisvesting onderwijs

€ 10.921.079

Deze egalisatiereserve wordt gevoed door uit de algemene uitkering de bedragen voor onderwijshuisvesting te filteren. Hierop worden de uitgaven die zijn gedaan in het kader van onderwijshuisvesting in mindering gebracht. Er is een directe relatie met de geraamde uitgaven in het Financieel Kader Onderwijshuisvesting 2004-2009/2007-2015/2014-2032.

- Functie: bestedings- en financieringsfunctie.*
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: in tact laten. In afwachting van nieuw onderwijshuisvestingsprogramma, wetswijziging per 2015 over eigenaarschap onderhoud en integraliteit gemeentelijk accommodatie- caso quo vastgoedbeleid. Reserve wordt structureel ingezet. jaarlijkse tekorten worden via deze reserve afgewikkeld. Toekomstige investeringsplannen in onderwijs (zie vastgestelde Financieel kader OHV) worden gerealiseerd met inzet van deze reserve. Ondanks afname naar 0 van deze reserve zijn dan niet alle onderwijsaccommodaties vernieuwd en vormen de financiële middelen een beperkend kader.

E071 Onderhoud en aanpassen gebouwen primair en speciaal onderwijs

€ 3.165.136

Deze reserve is gevormd om de lasten betreffende onderhoud en aanpassing van het financieel kader onderwijshuisvesting te kunnen dekken.

- Functie: bestedings- en financieringsfunctie.*
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: in tact laten. In afwachting van nieuw onderwijshuisvestingsprogramma, wetswijziging per 2015 over eigenaarschap onderhoud en integraliteit gemeentelijk accommodatie- caso quo vastgoedbeleid. Na de overheveling van de verantwoordelijkheid onderhoud naar schoolbesturen van PO en S(V)O kan het restant worden overgeheveld naar de egalisatiereserve. Afwikkeling en "aanwending" via egalisatiereserve in 2015.

E072 Onderhoud MFC Tollebeek/ Nagele

€ 24.000

In de primitieve begroting 2013 is opgenomen dat een reserve wordt gevormd voor het groot onderhoud van de MFC Tollebeek en MFC Nagele welke in 2011 zijn gebouwd.

- Functie: bestedings- en financieringsfunctie.*
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: in tact laten in verband met bijzondere karakter cofinanciering van deze MFC's.

E205 Onderwijsachterstanden exceptionele groei € **163.510**

Deze reserve is bedoeld om de lasten inzake het bestrijden van vroegtijdig schoolverlaten te dekken.

Voeding vindt plaats door toevoeging van de bespaarde rente. Onttrekkingen vinden plaats op basis van de nota Onderwijsachterstanden 2010-2014.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: in tact laten voor uitvoeren vastgesteld beleid.

E240 Onderhoud/vervanging speelplaatsen € **242.939**

Deze reserve is bedoeld om toekomstige vervangingen van speelplaatsen c.q. speeltoestellen in de Noordoostpolder conform een vastgesteld vervangingsplan te dekken.

Voeding vindt plaats door de bespaarde rente toe te voegen aan deze reserve.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: in tact laten, in afwachting van de uitkomsten van het nieuwe speelplaatsenbeleidplan.

E244 Optimaliseren afvalwatersysteem € **444.753**

Deze reserve is gevormd om uitvoering te geven aan de uit te voeren bronmaatregelen aan de bestaande rioleringsstelsels.

Voeding heeft ineens plaatsgevonden. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de exploitatie. Onttrekkingen vinden plaats via het vastgestelde vGRP.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: niet bestembaar.
Advies: in tact laten vanwege overeenkomst met het waterschap.

E245 Transitiegelden Zuiderzeelijn € **3.663.032**

Deze reserve is gevormd voor de bijdrage van de gemeente in de totale uitgaven die er gepland zijn naar aanleiding van het beschikbaar stellen door het Rijk van transitiegelden vanwege het niet doorgaan van het Zuiderzeelijn-project. De provincie Flevoland levert ook een bijdrage.

Voeding heeft ineens plaatsgevonden. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de exploitatie. Onttrekkingen vinden plaats middels separate voorstellen die door de raad dienen te worden goedgekeurd en die binnen de voorwaarden van het convenant vallen.

De verminderingen 2013 betreffen de gemeentelijke cofinanciering aan goedgekeurde projecten ZZL en de vrijval van € 180.000 ten gunste van de reserve Beleidsplan (nota reserves en voorzieningen 2013 en voorjaarsrapportage 2013).

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: gedeeltelijk (her)bestembaar voor de doelen die binnen de overeenkomst passen. Vrijval is geen optie om middelen te mogen aanwenden voor andere doelen dan op basis van de onderliggende overeenkomst.
Advies: in tact laten.

E246 Achterstallig onderhoud openbare ruimte € **477.802**

Deze reserve is gevormd om uitvoering te geven aan het uitvoeringsplan achterstallig onderhoud in de openbare ruimte.

Voeding heeft ineens plaatsgevonden. Bespaarde rente wordt toegevoegd aan de exploitatie. Onttrekkingen vinden plaats op basis van het uitvoeringsplan achterstallig onderhoud in de openbare ruimte.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: opheffen en vrij laten vallen. Noordoostpolder heeft geen achterstallig onderhoud meer in de openbare ruimte.*

E261 Achtergestelde lening IJsselmeerziekenhuizen € **515.237**

Noordoostpolder heeft in 2006 aan de Stichting IJsselmeerziekenhuizen een achtergestelde 6%-geldlening verstrekt van € 2,4 miljoen. Gelet op de ontwikkelingen is een bestemmingsreserve achtergestelde lening IJsselmeerziekenhuizen gevormd van € 2,4 miljoen.

*Functie: buffer-, bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: opheffen. De gemeenteraad heeft besloten dat deze reserve ingezet mocht worden voor het dekken van het verlies op de Poldertoren, omdat het risico op niet terugbetalen wordt begrepen in de algemene (risico)reserve. Het nu nog aanwezige bedrag kan na aftrek van de begrote onttrekking van € 147.637 vrijvallen (vrijval € 367.000).*

E264 Nog uit te voeren werkzaamheden 2011 € **161.782**

Deze reserve is ingesteld (decemberrapportage 2011) om budgetten die niet (of niet volledig) besteed zijn in enig jaar op een transparante wijze over te brengen naar een volgend begrotingsjaar.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: gedeeltelijk (her)bestembaar.
Advies: opheffen bij de najaarsrapportage. Bij de najaarsrapportage 2014 het alsdan berekende vrij besteedbare deel laten vrijvallen.*

E265 Startersleningen € **648.789**

Deze reserve is ingesteld om het risico af te dekken dat de gemeente loopt door middel van het verstrekken van zogenoemde 'startersleningen'.

Voeding heeft ineens plaatsgevonden ten laste van de reserve Beleidsplan. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de exploitatie.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: niet herbestembaar.
Advies: in tact laten. Onder de reserve liggen verplichtingen.*

E266 Afschrijvingsreserve Schokkererf € **331.843**

In de decemberrapportage 2011 is deze reserve ingesteld om de afschrijvingslast van de aankoop van het Schokkererf te dekken.

Voeding heeft ineens plaatsgevonden. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de exploitatie.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: niet herbestembaar.

Advies: in tact laten. Bedrag wordt bij gepland amoveren deze zomer, ingezet om boekwaardeverlies te dekken conform raadsbesluit.

E267 Duurzaam vervoer € **14.388**

In de decemberrapportage 2011 is deze reserve ingesteld om de afschrijvingslast van de aanschaf van de elektrische auto te dekken evenals de leasetermijnen van de accu's.

Voeding heeft ineens plaatsgevonden. Bespaarde rente wordt toegevoegd aan de exploitatie.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: niet herbestembaar.

Advies: in tact laten. Onder de reserve liggen verplichtingen.

E268 Nog uit te voeren werkzaamheden 2012 € **164.879**

Deze reserve is ingesteld (decemberrapportage 2011) om budgetten die niet (of niet volledig) besteed zijn in enig jaar op een transparante wijze over te brengen naar een volgend begrotingsjaar.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: gedeeltelijk (her)bestembaar.

Advies: opheffen bij de najaarsrapportage. Bij de najaarsrapportage 2014 het alsdan berekende vrij besteedbare deel laten vrijvallen.

E269 Onderhoud wegen N50 € **420.424**

Deze reserve is ingesteld bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2013 en dient om toekomstig (groot) onderhoud te kunnen dekken. Het betreft het (groot) onderhoud aan de in beheer en onderhoud overgedragen (delen van) wegen Oud Emmeloorderweg, Kamperzandweg en Zwartemeerweg.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: (her)bestembaar.

Advies: opheffen, na dat het beheer en onderhoud van deze areaalvergroting is verwerkt in de beheer- en onderhoudsplannen en is ingepast in de reguliere begroting.

E271 Restauratie monumenten € **114.081**

Deze reserve is bedoeld om uitgaven en inkomsten inzake restauratie van (gemeentelijke) monumenten te egaliseren.

Voeding vindt plaats door overschotten op het product Monumenten aan deze reserve te doteren. Bespaarde rente wordt toegevoegd aan deze reserve.

Onttrekkingen vinden plaats middels tekorten op het product Monumenten op te vangen.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: (her)bestembaar.
Advies: in tact laten. Reserve heeft egalisatiefunctie. De ontwikkeling op dit product is onvoorspelbaar en bedragen kunnen substantieel.*

E272 Kerktorens

€ 4.833

Uit de reserve kerktorens worden de subsidies gedekt die op basis van de "Subsidieregeling groot onderhoud kerktorens" worden verstrekt.
Voeding vindt plaats door middel van het toevoegen van de bespaarde rente aan deze reserve.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: niet herbestembaar.
Advies: in tact laten en aanzuiveren met € 95.167 tot € 100.000 voor een adequaat niveau om invulling te geven aan vastgesteld beleid. Door dat alle gebouwen in Noordoostpolder op een leeftijd raken waarbij enige vorm van restauratie aan de orde is, worden voor de komende tijd nieuwe aanvragen verwacht.*

E272 Duurzaamheidslening

€ 200.000

Deze reserve is ingesteld om het risico af te dekken dat de gemeente loopt door middel van het verstrekken van zogenoemde 'duurzaamheidsleningen'.
Voeding heeft ineens plaatsgevonden ten laste van de reserve Beleidsplan. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de exploitatie.

*Functie: buffer-, bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: niet herbestembaar.
Advies: in tact laten. Onder de reserve liggen verplichtingen. De financieringsfunctie is hier het belangrijkste.*

E274 Nog uit te voeren werkzaamheden 2013

€ 699.622

Deze reserve is ingesteld (decemberrapportage 2013) om budgetten die niet (of niet volledig) besteed zijn in enig jaar op een transparante wijze over te brengen naar een volgend begrotingsjaar.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: gedeeltelijk (her)bestembaar.
Advies: opheffen bij de najaarsrapportage. Bij de najaarsrapportage 2014 het alsdan berekende vrij besteedbare deel laten vrijvallen.*

E275 Hardware

€ 15.000

In de decemberrapportage 2013 is deze afschrijvingsreserve ingesteld met als doel de afschrijvingslasten met betrekking tot specifieke hardware te kunnen dekken.
Voeding heeft ineens plaatsgevonden. Onttrekking vinden plaats op basis van de afschrijvingslast per jaar van de specifieke hardware.

*Functie: bestedings- en financieringsfunctie.
Classificering: niet herbestembaar.
Advies: in tact laten. Onder de reserve liggen verplichtingen.*

E290 Exploitatie Poldertoren

€ 273.449

Deze reserve is ingesteld met de bedoeling dat de exploitatie van de Poldertoren op termijn budgettair neutraal wordt geëxploiteerd, gebruikmakende van deze egalisereserve. Voeding heeft ineens plaatsgevonden. Hierna wordt naast de toevoeging van de bespaarde rente exploitatieoverschotten/tekorten toegevoegd dan wel onttrokken aan deze reserve.

Functie: buffer-, bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: herbestembaar.

Advies: in tact laten, in afwachten tot bekend is wat de definitieve bestemming van de Poldertoren wordt. Op dat moment zal een voorstel gedaan worden wat te doen met de reserve.

E301 Algemene reserve grondexploitatie

€ 4.313.985

Deze bestemmingsreserve vormt de buffer voor verlieslatende grondexploitaties. Voeding vindt plaats ten laste van de algemene middelen op basis van een risico-analyse van de (bouw)grondcomplexen.

Functie: buffer-, bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: herbestembaar.

Advies: in tact laten. De risico's voor de grondexploitatie zijn voor de berekening van de hoogte van de algemene reserve bewust buiten beschouwing gelaten, om deze separaat inzichtelijk te hebben en te kunnen monitoren.

E308 Beeldende Kunst en Cultuurbeleid

€ 388.649

Deze reserve is een samenvoeging van de reserves Kunstwerken Noordoostpolder en de reserve Kunstopdrachten Noordoostpolder.

Voeding vindt plaats middels de vastgestelde percentageregeling over de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Tevens wordt de bespaarde rente toegevoegd. Onttrekkingen vinden plaats op basis van separate voorstellen.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: niet herbestembaar.

Advies: in tact laten, vanwege onlangs vastgesteld onderliggend herzien beleid.

E309 VER-gelden werelderfgoed Schokland

€ 40.000

De raad heeft bij wijziging van de begroting 2013 besloten tot het instellen van deze bestemmingsreserve. Het betreft de gelden met betrekking tot het PublieksParticipatiePlan en voortvloeiende uit het Convenant bestuurlijke afspraken Werelderfgoed Schokland en dient als cofinanciering van de activiteiten.

In 2013 zijn er VER-gelden ontvangen welke zijn toegevoegd aan deze bestemmingsreserve ad € 40.000.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: niet herbestembaar.

Advies: in tact laten. Onder de reserve liggen verplichtingen.

Bijlage 3 – Analyse Reserves

De resultaten van de beoordeling van alle reserves treft u aan in deze bijlage. In de bijlage zijn de voorstellen gedestilleerd met financiële consequenties die per heden vastgesteld kunnen worden. Het gaat om de volgende voorstellen tot begrotingswijziging:

Begrotingswijzigingen reserves

Nummer E001 Beleidsplan

Deze reserve met een bestedingsfunctie is bedoeld ter dekking van incidentele lasten van (nieuw) beleid. Voeding geschiedt door toevoeging van de bespaarde rente, rekeningresultaten en via de begroting (incidenteel). Onttrekkingen vinden veelal plaats door vaststellingen van de beleidsplanning/perspectiefnota die vervolgens in de begroting wordt verwerkt en door en door separate raadsvoorstellen.

Claim reserve riolering buitengebied: € 1.046.526
Gebleken is dat de claim in de reserve Beleidsplan voor riolering in het buitengebied kan worden herzien.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: (her)bestembaar.

Advies: in tact laten, maar voor € 596.526 vrij laten vallen. Het resterende bedrag ad € 450.000 is benodigd voor projecten in voorbereiding, zoals pilot Orchideeënhoeve, riolering De Voorst en een aantal andere rioolaansluitingen. Het bestuurlijk vertrouwen in adequate besluitvorming naar aanleiding van de pilot riolering buitengebied met het waterschap maakt deze claim voor het overige deel overbodig.

E030 Acquisitie € 26.566

Deze reserve is bedoeld om incidentele promotie en acquisitie te bekostigen in het kader van verkoop van bouwgronden. De reserve wordt gevoed door toevoeging van de bespaarde rente. Onttrekkingen vinden plaats op basis van separate besluitvorming door college en raad.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: (her)bestembaar.

Advies: opheffen en toevoegen aan reserve E41, Ontwikkelingsfonds Stimulering werkgelegenheid. Qua omvang is deze reserve te marginaal en wordt niet meer gevoed.

E041 Ontwikkelingsfonds stimulering werkgelegenheid € 266.340

De reserve ontwikkelingsfonds stimulering werkgelegenheid is gevormd om de ontwikkeling van de werkgelegenheid te stimuleren.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: (her)bestembaar.

Advies: in tact laten en € 26.566 toevoegen van de op te heffen reserve E30, Acquisitie.

E246 Achterstallig onderhoud openbare ruimte € 477.802

Deze reserve is gevormd om uitvoering te geven aan het uitvoeringsplan achterstallig onderhoud in de openbare ruimte. Voeding heeft ineens plaatsgevonden. Bespaarde rente wordt toegevoegd aan de exploitatie. Onttrekkingen vinden plaats op basis van het uitvoeringsplan achterstallig onderhoud in de openbare ruimte.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: (her)bestembaar.

Advies: gedeeltelijk vrij laten vallen. Noordoostpolder heeft nog achterstallig onderhoud voor duikers van € 164.369. Het overige deel kan vrijvallen ad € 313.436.

E261 Achtergestelde lening IJsselmeerziekenhuizen € 515.237

Noordoostpolder heeft in 2006 aan de Stichting IJsselmeerziekenhuizen een achtergestelde 6%-geldlening verstrekt van € 2,4 miljoen. Gelet op de ontwikkelingen is een bestemmingsreserve achtergestelde lening IJsselmeerziekenhuizen gevormd van € 2,4 miljoen.

Functie: buffer-, bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: (her)bestembaar.

Advies: opheffen. De gemeenteraad heeft besloten dat deze reserve ingezet mocht worden voor het dekken van het verlies op de Poldertoren, omdat het risico op niet terugbetalen wordt begrepen in de algemene (risico)reserve. Het nu nog aanwezige bedrag kan na aftrek van de begrote onttrekking van € 147.637 vrijvallen (vrijval € 367.000).

E272 Kerktorens € 4.833

Uit de reserve kerktorens worden de subsidies gedekt die op basis van de "Subsidieregeling groot onderhoud kerktorens" worden verstrekt. Voeding vindt plaats door middel van het toevoegen van de bespaarde rente aan deze reserve.

Functie: bestedings- en financieringsfunctie.

Classificering: niet herbestembaar.

Advies: in tact laten en aanzuiveren met € 95.167 tot € 100.000 voor een adequaat niveau om invulling te geven aan vastgesteld beleid. Door dat alle gebouwen in Noordoostpolder op een leeftijd raken waarbij enige vorm van restauratie aan de orde is, worden voor de komende tijd nieuwe aanvragen verwacht.

Resumé:

Vrijval claim reserve riolering buitengebied:	€ 596.526
Vrijval reserve Acquisitie:	€ 26.566
Vrijval Acquisitie naar reserve E41,	
Ontwikkelingsfonds:	€ 26.566/-
Achterstallig onderhoud openbare ruimte	€ 313.436
Vrijval reserve Achtergestelde lening IJsselmeerziekenhuizen:	€ 367.000
Dotatie aan reserve Kerktorens:	€ 95.167/-
Voorgestelde wijzigingen reserves totaal:	€ 1.181.795
	=====

Bijlage 4 – Begrotingsrichtlijnen

Voor het opstellen van de begroting 2015 – 2018 worden de volgende richtlijnen (=kader) in acht genomen:

1. het prijspeil in de materiële sector is hetzelfde als in de begroting 2014 + 1,25% (was bij de Voorjaarsrapportage 2,25%) inflatiecorrectie en gebaseerd op de gegevens van het CPB, maar wel reëel ramen en bij afwijkingen toelichten en motiveren;
2. het prijspeil van de begroting 2014 plus 1,25% (was bij de Voorjaarsrapportage 2,25%) inflatiecorrectie voor subsidies en dergelijke, tenzij deze rechtstreeks zijn gekoppeld aan (bepaalde) personeelskosten of vallen onder budgetfinanciering, exclusief de zogenaamde waarderingssubsidies;
3. de begrotingsbedragen voor de Gemeenschappelijke Regelingen worden opgenomen conform vastgestelde begroting van de betreffende Gemeenschappelijke Regelingen;
4. de salariskosten ramen op het niveau van de werkelijkheid 2014, op basis van de toegestane formatieomvang plus 3,25% inflatiecorrectie voor het jaar 2015. Vanaf 1 januari 2013 is er geen CAO meer voor gemeenten (ambtenarsalarissen). Voor de jaren 2013 en 2014 is respectievelijk het door het CPB verwachte algemene stijgingspercentage 1,25% en 2,75%. 2013 tot en met 2015 bij elkaar geeft dat een percentage van 7,25%. De totale reële/werkelijke loonsomstijging wordt geschat op 50% van de algemene stijgingspercentages wat neer komt op 3,6% voor 2015 ten opzichte van de werkelijke loonsom 2014 vóór uitwerking van de nieuwe cao('s). Dit percentage wordt gekoppeld aan de reeds begrote loonkostenstijging;
5. een loonsomstijging van 1,25% (was 0%) voor de gesubsidieerde instellingen hanteren;
6. rekening houden met de door de gemeenteraad vastgestelde Perspectiefnota en dekkingsplannen;
7. rekening houden met de in de begroting 2014 – 2017 vastgestelde bezuinigingen en actualisaties hier op;
8. vervangingsinvesteringen en nieuw beleid ramen in de primitieve programmabegroting;
9. de grondprijzen woningbouw en bedrijventerreinen worden separaat, uiterlijk in de decemberraad van 2014, behandeld;
10. een rentepercentage van 3,5% (was 4,0%) hanteren voor (nieuwe) investeringen en voor reserves/voorzieningen;
11. een rentepercentage van 3,5% (was 4,0%) hanteren voor grondexploitaties;
12. de gevolgen van areaalvergroting reëel ramen en de overige ontwikkelingen uit de meerjarenramingen ramen;
13. de toerekening van apparaatskosten van de bestuursdienst aan investeringen, bouwgrondexploitaties en derden op basis van urentoerekening op het niveau van 2014 ramen en de vastgestelde bezuinigingen;
14. per 1 januari 2015 een inwonertal van 46.450 (was 46.866) (werkelijk per 1 april 2014 is 46.435) hanteren voor uitgaaf- en inkomstenramingen (inclusief het AZC Luttelgeest voor circa 1.000 inwoners).

Bijlage 5 – Bezuinigingsvoorstel fase Iva

PM. Onder verwijzing naar de procesafspraken in het kader van de strategische raadsagenda wordt deze bijlage na bespreking in een informele sessie met de leden van de commissie BFE en daarna het college medio augustus nagezonden.

Bijlage 6 – Risicoparagraaf

7.1 Inleiding

Naast de reguliere risico's in de bedrijfsvoering is er een risico-inventarisatie opgesteld in verband met de gemeentelijke ambities voor de komende jaren in relatie tot de exploitatie en ontwikkeling van de reservepositie. In deze paragraaf zijn voor de belangrijkste zaken met enige omvang, risico-inventarisaties en risicoanalyses gemaakt. Zaken die binnen aanvaardbare grenzen onderdeel vormen van het normale bedrijfsrisico van de gemeente zijn niet in deze paragraaf opgenomen. Een adequaat risicomanagement ondervangt de noodzaak hiertoe.

De risico-inventarisatie en -analyse wordt gebruikt voor:

- *Een betere beheersing van risico's*
De risicoanalyse richt zich op het inzichtelijk maken van de belangrijkste risico's. Om deze risico's aan te pakken worden vervolgens maatregelen in kaart gebracht. Een éénmalige inventarisatie van de risico's is echter niet voldoende en daarom wordt voor een betere beheersing van risico's risicomanagement steeds meer integraal ingebed, waarvan de risicoanalyse een belangrijk onderdeel is.
- *Het stellen van prioriteiten*
Door het uitvoeren van een risicoanalyse ontstaat inzicht in de belangrijkste, meest risicovolle onderwerpen. Hierdoor kunnen vragen worden beantwoord als: aan welke onderdelen moet meer aandacht besteedt worden?
- *Het ondersteunen van een beslissing*
Het uitvoeren van een risicoanalyse kan helpen om te komen tot de keuze voor bijvoorbeeld een alternatief, een bepaalde contractvorm of een strategie.
- *Het kwantitatief onderbouwen van de marges in een raming, planning of project* In dit geval wordt een risicoanalyse gebruikt om de haalbaarheid van de planning, de raming of het project aan te tonen. Daarnaast kan op basis van de risicoanalyse worden vastgesteld hoe groot de post onvoorzien zou moeten zijn.

7.2 Risico-inventarisatie

In de onderstaande matrix staan de 10 grootste risicogebieden opgenomen, gesplitst naar de reserve waar een manifestatie van het risico met financiële gevolgen uit gedekt zou moeten worden.

Nr.	Omschrijving	Bedrag x € 1 mln.	Categorie 1 Algemene reserve	Categorie 2 (Specifieke) bestemmingsreserve	Categorie 3 Grond- exploitaties
1	Stadshart Emmeloord	€ 4,75	X Bij ontoereikend categorie 3.		X
2	Grondexploitaties algemeen	Nihil tot positief			X
3	Wellerwaard	Nihil			X
4	WMO/WWB/Minima/GGD/ IJsselmeer groep/ Re-integratie plus de 3 decentralisaties	€ 6 in 2 jaren tijd		X	
5	Onderwijshuisvesting	Nihil		X	
6	Lening ziekenhuis	2,4 mln.	X	€ 0,5	
7	Garantstellingen/GR- ren/deelnemingen	€ 12 – € 15 mln.	X	X Bij ontoereikendheid	

				categorie 1.	
8	Achtervang WSW (soc. woningbouw)	€ 25	X	X	
9	Poldertoren (positief risico)	€ 3		X	
10	Achterstallig onderhoud openbare ruimte	€ 1	X		

Ad 1) Voor het Stadshart is een bedrag van € 2,7 miljoen opgenomen in de reserve grondexploitatie en voor € 1 miljoen is een voorziening getroffen. Tezamen met het niet uitvoeren van geplande werkzaamheden indien het project geen doorgang vindt, kan als gevolg van deze maatregelen de boekwaarde worden teruggebracht tot de per begin 2014 getaxeerde marktwaarde van € 4,75 miljoen. Hiermee zijn alle directe financiële risico's van Stadshart Emmeloord gedekt.

Voor het Stadshart Emmeloord in de begroting met ingang van 2016 een structureel exploitatiebudget opgenomen van € 250.000 voor beheer van de fietsparkeergarage. Gewijzigde plannen of een andere fasering zullen worden gerelateerd aan dit exploitatiebudget.

Ad 2) → Per ultimo 2013 heeft Noordoostpolder voor € 38 miljoen aan grondvoorraad op de balans staan. In deze waardering is in totaal voor een bedrag aan € 21 miljoen begrepen aan voorzieningen.

→ Voor de gronden van het project Wellerwaard is een bedrag in de overlopende passiva opgenomen van € 3 miljoen.

→ De reserve grondexploitaties bedraagt € 3,7 miljoen.

→ In de bestemming van het rekeningresultaat is een bedrag begrepen van € 0,6 miljoen voor aanvulling op de reserve grondexploitaties.

Met inachtneming van deze begrotingsposten zijn de financiële risico's op de grondexploitaties naar een lager niveau gebracht dat vereist is op grond van waardering naar de huidige omstandigheden. In totaal is financieel voor een bedrag van € 3 + € 3,7 + € 0,6 = € 7,3 in de balans opgenomen waarvan het voor een deel mogelijk is om dit aan te wenden voor verlaging van boekwaarden, mocht dat noodzakelijk worden en voor een ander deel betreft het een balansverkortings die wordt doorgevoerd door de overlopende passiva met het equivalent in de boekwaarde te elimineren. Per saldo vormt deze € 7,3 miljoen een vermindering van het risico op alles wat met grondexploitaties te maken heeft.

Ad 3) De voorziene herziening van de grondexploitatie Wellerwaard in 2014 behelst onder andere dat de inbreng van de grond kan worden gedekt uit de gereserveerde investeringsmiddelen. Dit leidt tot zowel afname van de boekwaarde van de Wellerwaard als een afname van de reservepositie en de overlopende passiva. Het resterende risico is gedekt middels de reserve grondexploitaties.

Ad 4) De risico's die worden gelopen met de 3 decentralisaties (WMO, Jeugdzorg en Participatie) zijn tot nog toe gekwantificeerd op € 3 miljoen per jaar. Hiervoor is een reserve aanwezig om twee jaren de maximale verliezen op te vangen en tevens in deze periode maatregelen te kunnen ontwikkelen en doorvoeren om het beleid zodanig aan te passen dat het beleid weer in evenwicht komt met de beschikbare financiële middelen. De grootste risico's zijn:

- de bezuinigingen op het budget voor jeugdzorg, terwijl zorgcontinuïteit in 2015 verplicht is.
- de bezuinigingen op de Wsw, terwijl rechten van de huidige Wsw'ers in stand blijven.
- de bezuinigingen op het budget voor de huishoudelijke hulp.

- d. de bezuinigingen op het budget voor de nieuwe taken in de Wmo. In het bijzonder wanneer ook daar zorgcontinuïteit verplicht wordt gesteld.
- Ad 7) Indien verder wordt gegaan met het laten uitvoeren van taken door "entiteiten op afstand", nemen voor de gemeente de risico's toe, omdat de gemeente in alle gevallen verantwoordelijk blijft. Bij opzetten en aangaan van nieuwe entiteiten / relaties is hiervoor extra aandacht om juist aan de voorkant de risico's, risicobeheersing en het risicomangement goed af te hechten.

7.3 Samenvatting risicoparagraaf

In het zwartste scenario, waarbij niet wordt gerekend met kansen, maar waarbij alle risico's zich daadwerkelijk in volle omvang voordoen binnen een periode van 2 jaren ziet dat er als volgt uit:

- negatief effect op bezittingen: € 7,15 miljoen.
- betalingsverplichtingen (aantrekken VV): € 47 miljoen.

De mogelijkheid dat deze situatie zich überhaupt voor kan doen, is puur hypothetisch en praktisch uitermate onwaarschijnlijk. Ondanks deze onwaarschijnlijkheid is het van belang om in beeld te hebben wat in een rampenscenario ondanks alle risicomangement het effect op de gemeentelijke exploitatie en balans kan zijn.

Vraag: kan Noordoostpolder dit zwarte scenario aan? Antwoord:

- voor de negatieve effecten op bezittingen/vermogen: ja. De incidentele weerstandscapaciteit omvat een Algemene Reserve van € 10 + 6 = € 16 miljoen. Verder heeft Noordoostpolder niet al haar bestemmingsreserves (al volledig) verplicht en kunnen (delen van) bestemmingsreserves worden herbestemd, bijvoorbeeld tot risicoreserve of dekkingsmiddel in geval van het zich manifesteren van een groot of grote risico's.
- Betalingsverplichtingen. De structurele weerstandscapaciteit is onvoldoende om in alle gevallen waarin Noordoostpolder genoopt zou zijn tot de maximale verplichtingen betalingen te verrichten. Zonder verkoop van activa dient vreemd vermogen te worden aangetrokken voor € 47 miljoen, hetgeen een structurele renteverplichting met zich meebrengt voor een bedrag tussen € 1,5 en € 2 miljoen. Hoe en of daarop moet worden voorzien in aflossing van de schuld is facultatief. Een van de mogelijkheden de schuld af te lossen of te beperken is verkoop van activa (grond en leningen u/g), waarbij Noordoostpolder dan impliciet ook afziet toekomstige positieve resultaten. In dat geval is alles gericht op de korte termijn en kan een bedrag tussen de € 10 en € 20 miljoen opbrengst worden gegenereerd. De nadelige financiële gevolgen die niet door verkoop van activa kunnen worden gerealiseerd, gaan mogelijk ten koste van voorzieningen en op dat moment vastgestelde doelstellingen.
- Noordoostpolder kruipt in het rampenscenario richting de als maximaal aangehouden netto schuldquote van 100% van de exploitatie, zonder reservemutaties (€ 97 miljoen). Echter, de kritieke ondergrens voor de solvabiliteitspositie van 20% zal dan niet meer worden gehaald en uitkomen op circa 15%. Verkoop van activa ter grootte van € 5 miljoen kan deze minimale ondergrens weer doen bereiken, zo dat voldaan kan blijven worden aan de minimum solvabiliteitseis.

